

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЖЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАў БССР

№ 32 (1461)

Серада, 20 красавіка 1960 года

Цана 40 кап.

Л Е Н І Н

ЛЕНИН.
На ўсіх кантынентах, на ўсіх мовах гучыць гэтае імя.

Мінаюць гады, настрымная хада часу ўсё аддалае і аддалае нас ад той пары, калі жыў Ленін, а ў памяці народнай яго вобраз не меркне, а веліч яго раскрылася перад людзьмі ўсё больш і больш.

Гэта—бясмерце.

РЭВАЛЮЦЫЙНАЯ дзейнасць Уладзіміра Ільіча Леніна пачалася ў перыяд, калі капіталізм уступіў у вышэйшую і апошнюю стадзію свайго развіцця—імперыялізм, калі цэнтр сусветнага рэвалюцыйнага руху перамясціўся з Заходняй Еўропы на Усход. Расія бурліла, кіпела, як акіян у непагадзь. Яна была вузлавым пунктам усіх супярэчнасцей імперыялізма. Эксплуатацыя пралетарыята не было мяжы. Вёска стагнала ад беззямелья і малазямелья, жыла ў беднасці і галечы. Паліцейскі деспатызм царскага самаўладства душыў услаўную свабоду. Класавая барацьба абвастралася ў горадзе і вёсцы.

Наспаў рэвалюцыйны выбух. Пралетарыят узнімаўся на штурм капіталізма. Яму патрэбна была партыя, рабочая, марксісцкая партыя, непрымірная да апартунізму і баявая, рэвалюцыйная ў адносінах да буржуазіі. Без такой партыі пралетарыят не мог быць дастаткова моцным, каб перамагчы. Гэта сцвярджалі Маркс і Энгельс. Гэта сцвярджала гісторыя сусветнага рабочага руху.

Ленін стварыў такую партыю ў Расіі, партыю новага тыпу. Стварыў ідуць па называемаму шляху, бо ўзору такой партыі нідзе ў свеце не было. Стварыў у надзвычай цяжкіх умовах, бо царскі ўрад наносіў блажытасныя ўдары па рэвалюцыйнаму руху, а сацыял-дэмакратыя Расіі знаходзілася ў той час у стане разброду і хістанняў.

«Мы ідзем цеснай кучкай па абрывістаму і цяжкаму шляху, можа ўзайміцца за рукі. Мы акружаны з усіх бакоў ворагамі, і нам прыходзіцца амаль заўсёды ісці пад іх агнём». Так характарызаваў Ленін умовы, у якіх разгорнула сваю дзейнасць перадавая, найбольш рэвалюцыйная частка рускай сацыял-дэмакратыі, агульнава Леніным пад сцягам марксізма.

Сёння, прыгадваючы той далёкі час, мы зноў і зноў захапляемся тытанічнай работай і непахіснай настойлівасцю Леніна. Стварэнне газеты «Іскра», якая стала палітычным органам ваўнічага марксізма, школай падрыхтоўкі і выхавання кадры партыі. Фундаментальная праца «Што рабіць?», у якой ідзіна разгорнеліся «эканамізм» і распрацаваны ідэалагічны асновы марксісцкай партыі. Падрыхтоўка і правядзенне II з'езду партыі, які з'явіўся паваротным пунктам у сусветным рабочым руху. З'езд прыняў рэвалюцыйную праграму, у якой вызначалася—як асноўная задача—барыцьба за дыктатуру пралетарыята. На з'ездзе адбылося размежаванне двух напрамкаў у рабочым руху—рэвалюцыйнага і апартунісцкага, большавікоў і меншавікоў; у асобе партыі большавікоў з'езд стварыў сапраўды рэвалюцыйны штаб пралетарыята.

Большавіцкая партыя пад кіраўніцтвам Леніна прайшла праз гарніла першай рускай рэвалюцыі, гартавалася ў схватках з самадзяржаўем, не пахіснулася ў гады чорнай рэакцыі, заняла адзіна правільную пазіцыю ў перыяд сусветнай імперыялістычнай вайны. На геніяльных працах Леніна, такіх, як «Крок наперад, два крокі назад», «Дзве тэзісы сацыял-дэмакратыі ў дэмакратычнай рэвалюцыі», «Матэрыялізм і імперыялізм», «Імперыялізм, як вышэйшая стадзія капіталізму», вылучылі тэорыі і практычны рэвалюцыйны член большавіцкай партыі, мільёны рабочых і сялян. Пралетарыят нашай краіны быў падрыхтаваны да рашучай бітвы са старым светам.

ПЕРАМОГА Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі з'явілася трыумфам ідэй марксізма-ленінізма. Нематэчыя пераацэнкі велізарную ролю Леніна ў гэтай перамоце. Геніяльныя левіцыя кнігі «Уся ўлада Саветам!» проста і глыбока выказаў волю і імкненне шырокіх народных мас, выражаючы іх неперарадковую энэргію. Мудры стратэгі рэвалюцыі, Ленін распрацаваў канкрэтны план паўстання і кіраваў яго здзяйсненнем.

Ленін узначаліў пасля перамогі паўстання Савет Народных Камісарыяў—першы ў свеце рабоча-сялянскі ўрад і з'яўляўся энэргія ўзяўся за будаўніцтва і ўмацаванне Саветскай дзяржавы—дзяржавы, дзе была ўстаноўлена новая, вышэйшая пралетарская дэмакратыя—дэмакратыя для працоўных, для велізарнай большасці народа.

У вярхоўе «Да насельніцтва», апублікаваным ад імя партыі і ўрада, Ленін пісаў: «Таварышчы-працоўнікі! Памятайце, што вы самі цяпер кіруеце дзяржавай. Нічо вам не дапаможа, калі вы самі не аб'яднаецеся і не возьмеце ўсе справы дзяржавы ў свае рукі. Вашы Саветы—ад гэтага часу органы дзяржаўнай улады, публічнамоўныя, рашучыя органы».

Надзвычай складанымі і цяжкімі задачы неабходна было вырашаць нашай партыі і ўраду. Вайна давала народную гаспадарку да разрухі. Трэба было яе ўмацаваць. Зямля, заводы і фабрыкі чакалі працавітых рук. У першы ж дзень Саветскай улады Ленін абвясціў Дэкрэт аб міры. Дэкрэт сведчыў аб тым, што асноўна знешняй палітыцы Саветскай дзяржавы—барыцьба за мір. Але пачалася замежная ваенная інтэрвенцыя. Камуністычная партыя пад кіраўніцтвам Леніна ўзначаліла змаганне народа супраць інтэрвенцыі і ўнутранай контррэвалюцыі. Партыя кінула кліч «Усё для фронту!». У працяглай і жорсткай барацьбе народ адстаў заваёвы Кастрычніка. Краіна атрымала магчымасць прыступіць да аднаўлення народнай гаспадаркі. Адрывіліся перспектывы будаўніцтва новага жыцця—той будучыні, аб якой марылі многія пакаленні людзей.

У. І. Ленін навукова абгрунтаваў важнейшыя палітычныя аб'ектывы і палітычны пераходнага перыяду.

ду, вызначыў асноўныя формы і металы будаўніцтва сацыялізма і камунізма ў нашай краіне. Ленін падкрэсліваў, што асновай асноў новай эканомікі, якую мы павінны стварыць, з'яўляецца магутная сацыялістычная індустрыя і электрыфікацыя краіны, каапераванне сельскай гаспадаркі, няўхільны ўздым прадукцыйнасці грамадскай працы на аснове прымянення новай тэхнікі і сацыялістычнага спарборніцтва.

«У нас,—пісаў Ленін,—ёсць матэрыял і ў прыродных багаццях, і ў запасе чалавечых сіл, і ў чудовым размаху, які дала народнай творчасці вялікая рэвалюцыя,—каб стварыць сапраўды магутную і багатую Русь».

Ленінская праграма будаўніцтва сацыялізма і камунізма стала генеральнай лініяй Камуністычнай партыі. Мінуты гады гіганцкай будаўнічай работы. Даўно ліквідавана адсталасць нашай краіны. Яна стала перадавай індустрыяльна-каласнай дзяржавай. Вялікія пераўтварэнні адбыліся ў эканоміцы і культуры, у горадзе і вёсцы. Дасягненні Саветаў Саюза з'яўляюць уяўс свет. XXI з'езд КПСС канстатаваў, што ў нас сацыялізм перамог не толькі поўнацю, але і канчаткова.

Сусветна-гістарычныя перамогі Саветскай краіны сведчаць аб рашучых перавагах сацыялізма перад капіталізмам. Гэта выклікае законную гордасць у сэрцах саветскіх людзей. Гэта натхняе і ўзнаімае працоўных сацыялістычных краін на барацьбу супраць эксплуатацыі.

Некалі Ленін гаварыў: «Наша сацыялістычная рэспубліка Саветаў будзе стаць моцна, як факел міжнароднага сацыялізма і як прыклад перад усімі працоўнымі масамі».

Сацыялізм пераможа! — усклікаў Ленін.

Прачытае словы!

Сёння пад сцягам сацыялізма жыве і працуе больш грашч чалавечтва. Магутны сацыялістычны лагер працігае, заваёўвае новыя і новыя поспехі на шляху будаўніцтва камуністычнага грамадства—на шляху, асветленым неўміручымі ідэямі марксізма-ленінізма. Гэтыя поспехі—здзяйсненне вялікіх запаветаў Леніна.

ДЗЕПІСАЦЬ Леніна, яго геніяльныя працы акадэмі вельзіарны ўплыў на развіццё грамадскай думкі XX стагоддзя, на лёс народаў і краін, на ўзаемаадносіны паміж імі. Шматгранны ленінскі геній, быццам сонца, асвятліў усе бакі народнага жыцця і чалавечай дзейнасці.

У неўгаварнальнай скарбніцы ленінскай спадчыны вялікае месца належыць і пытанню літаратуры і мастацтва. Ленінскае вучанне аб літаратуры і мастацтве служыць непарушнай асновай іх развіцця ў Саветскай краіне. Абгрунтаваны Леніным прынцып партыйнасці літаратуры, яго думкі аб спецыфічным мастацкай творчасці, аб нацыянальных культурных, яго тэорыя адлюстравання, характарыстыка развіцця літаратуры ў перыяд падрыхтоўкі сацыялістычнай рэвалюцыі, апэні творчасці Л. Талстога, М. Горкага і іншых пісьменнікаў, асноўныя эстэтычныя прынцыпы новай, сучаснай эпохі—усё гэта ўвайшло вялікім укладом у развіццё марксісцкай эстэтыкі.

Літаратура і мастацтва закліканы праўдзіва адлюстроўваць жыццё ў яго рэвалюцыйным развіцці; яны павінны служыць інтарэсам працоўных, іх асноўная тэма—сучаснасць,—вось галоўнае ў патрабаваннях Леніна да літаратуры і мастацтва. Крылатая ленінскія словы «Мастацтва належыць народу» як найлепш выказаваць гэта.

Ленін сціраваў увагу пісьменнікаў да яркага мастацкага паказу герою барацьбы за сацыялізм, да адлюстравання парасткаў новага, камуністычнага ў жыцці і побыце рабочых і сялян, заахочваў развіццё сатыры як моцнай зброі ў барацьбе за перамогу новага.

Следуючы ленінскім указанням, Камуністычная партыя дабілася каласальных і кваліфікацыя аб развіцці літаратуры і мастацтва. Саветскі лад адкрыў самыя шырокія магчымасці для творчасці, і народ вылучыў са свайго асяроддзя, як залатыя россыпы, багацце талентаў. У нас створана самая перадавая ў свеце культура. Кастрычніцкая рэвалюцыя, якая змяняла пачатак новай эпохі ў развіцці грамадства, разам з тым адкрыла новую эпоху і ў развіцці сусветнага мастацтва. Героём саветскай літаратуры стаў новы чалавек—творца камуністычнай будучыні. Літаратура і мастацтва сацыялістычнага рэалізма далі свету многа значных твораў, якія сталі крокам наперад у мастацкім развіцці чалавечтва. Гэтыя творы напісаны на аснове авалодання марксізма-ленінізмам.

Творчыя работнікі высокая ясуць ленінскі сцяг. Нашы пісьменнікі, жываніцы, кампазітары, дзеячы тэатра, усе работнікі культуры сваёй натхнёнай творчасцю верна служыць народу, разам з ім змагаюцца за ажыццяўленне задач, што ставяць перад краінай.

XXI З'езд КПСС абвясціў уступленне Саветскай краіны ў новы перыяд гістарычнага развіцця—першы разгорнутага будаўніцтва камуністычнага грамадства. Камунізм ужо стаў не далёкай марай, а паўсядзёнай практычнай справай мільёнаў людзей. Прынятая XXI з'ездам КПСС праграма далейшага магутнага ўздыму народнай гаспадаркі, культуры і дабрабыту працоўных з'яўляецца канкрэтным увасабленнем ленінскай генеральнай лініі партыі на сучасным этапе. Выкананне саміадавога плана ўзіме нашу краіну на новую вялікую вышыню. Ажыццяўляючы запаведы свайго заснавальніка і правадзіра У. І. Леніна, Камуністычная партыя ўпаўнёна вядзе народ да камунізма.

Ленін жыве ў нашых справах, жыве ў народных сэрцах. На ўсіх кантынентах, на ўсіх мовах свету гучыць яго імя.

Гэта—бясмерце.

Бясмерце ідэй Леніна, бясмерце вялікай справы, якой ён аддаў свой геній, сваё жыццё.

вучэнне марксізма-ленінізма — магутная ідэйная зброя працоўных усіх краін!

(З Заклікаў ЦК КПСС да 1 Мая 1960 года).

Ул. І. Ленін у 1920 г.

Фотакроніка БЕЛТА. (Архіў ІМЛ).

Стансы аб Леніне

Калі гляджу на роднае аблічча,
Разіом паўторанае тысячы разоў,—
Здаецца ён жывы, ён побач, блізка,
На бранянік вось толькі уздышоў,—
І выбух слоў яго над светам
хмурым,
Палобны грому, хмары разарве.
І грозны час рабочай дыктатуры
З «інтэрнацыяналам» ажыве.

Пра ленінскую хароту свабоды
Пачуе ўся вялікая зямля,
І вочы ўсіх прыгнечаных народаў
Скіруюцца з надзеяй да Крамля!

Калі гляджу на роднае аблічча,
Узнятую руку, прыжмур вачэй,—
Здаецца, ён жывы, ён побач, блізка,
Ён нас зусім не пакідаў яшчэ.

У нашых справах плённых і
кіпучых—
Яго рука, яго жыццё ўздзел,
Ён з намі браў галоў ваенных
кручч.

І чым далей ад нас галы адходзяць,
Тым ён бліжэй да нас штодзень,
Тым ён глыбей жыве ў душы народа,
Тым вышэй веліч простая яго!

Калі гляджу на роднае аблічча,
На востры зрок з-пад стомленых
павек,—
Вось, вось з граніту сыйдзе проты,
блізкі

І самы чалавечны Чалавек.
І слоў яго гарачае дыханне
Высокай мудрасцю душою краіне,
Узлеті набачаных у свеце пачынаўцаў
Да подзвігаў вялікіх развіце.

У дзень яго зямнога нараджэння
Да сэрца зноў прыслухайце сваёго:
Каб справімі, жыццём сваім,
сумленнем,
Хоць кроплю быць падобным да яго!
Алесь ЗВОНАК.

ЗЕРНЕ СВАБОДЫ

Увосьні лісце апалае з дрэў,
Увосьні пушка робіцца пануррай,
І гіне парастак, які хварэў,
І дуб з карэнем вырывае буррай.

Увосьні дрэўцы салзіць, каб раслі,
Каб зелянелі, зашчыталі ў маі,
Увосьні трактар крышчыць пласць
зямлі

І себці гоні жыта засявае...
Увосьні мудры волат-аратарай
Правіць бароны буррай-непаголай
І кінуў зерне, што даю ўраджай
І ў нашым краі прарасло Свабодай.
Ліана ДАСКАЛАВА.
Пераклад з балгарскай мовы
Ніла ГІЛЕВІЧА.

САМЫ ЧАЛАВЕЧНЫ ЧАЛАВЕК

НА МАЮ ДОЛЮ выпала разка жшчасце не толькі бацьчы, але і сустрэчка, размаўляць, мець дачыненні з чалавекам, імя, вобраз і справы якога перажывуць усе будучыя пакаленні людзей. Я бачыла Леніна, і я абавязана ўваскрэсіць у памяці кожнаму рыску, кожнае слова Ільіча, сведка якіх мне давала некаторыя людзі, якіх я сустрэла ў першы з'езд партыі. Аб'явіўшы нам, што створана сацыял-дэмакратычная партыя ў Расіі, ён прапанаваў нам усім уступіць у яе. З гэтага дня кожны з нас лічыў сабе не проста марксістам, не толькі ўздымаўся на вышэйшыя ступені сацыялістычнага рэалізма, а членам Расійскай сацыял-дэмакратычнай рабочай партыі.

Прыгадваю нелегальную вечарынку ў Лясным, на якой выступіў «сам Пётр Бернардэвіч Струве», кудзі «легаліны марксістаў».

Пасля заканчэння прамовы Струве, пасля гучных апладысmentaў выступілае малады адыкат Ульянаў. Аналізуючы эканамічнае і палітычнае жыццё тагачаснай Расіі, ён пачаў бязлітасна адзіраць з «легаліна марксістаў» ілжывае адзенне, выкрываючы яго сапраўдную буржуазную сутнасць.

Калі ваша думка будзе ісці і далей у гэтым напрамку,—гаварыў Ульянаў,—дык мяне зусім не здзівіць сустрэча з вамі калі-небудзь па розных бакі барыдак.

І які ні вялікі быў у той час аўтарытэт Струве, 24-гадовы, яшчэ мала каму вядомы адыкат Ульянаў, што кінуў гэтую прароцкую фразу, паказаўшы нам, як глыбока веданае марксізма, умненне карыстацца

ім, ператварае тэорыю ў актыўную сілу змагання, прадстаў перад намі як будучы правадзр. І колькі пасля было ў мяне такіх сустрэч з Леніным, калі ён паўставаў перад намі як правадзр, за якім безагаворачна мы гатовы былі пайсці ў агонь і ў ваду.

Незабыўні дзень. Ільіч сабраў усіх нас, марксістаў мінусіскай ссылкі, і расказаў пра атрыманне з золі пісьмо, у якім лаведзіласяся пра першы з'езд партыі. Аб'явіўшы нам, што створана сацыял-дэмакратычная партыя ў Расіі, ён прапанаваў нам усім уступіць у яе. З гэтага дня кожны з нас лічыў сабе не проста марксістам, не толькі ўздымаўся на вышэйшыя ступені сацыялістычнага рэалізма, а членам Расійскай сацыял-дэмакратычнай рабочай партыі.

Памятаю з'езд сямнаццаці, які адбыўся ў 1899 г. у сале Ермоўскім. З'ехаўшы ссыльным сацыял-дэмакраты мінусіскай ссылкі па прапанове Уладзіміра Ільіча, каб дастойна чынам адраагаваць на маніфест групы «эканамістаў», названы імі «Крэда».

Выступіваючы, Ільіч гаварыў аб тым, што паўтленне «Крэда»—з'ява не выпадковая, што ў ім ясна відаць сімптомы наступайчай хваробы рускай сацыял-дэмакратыі—«эканамізма». Ён гаварыў аб тым, што калі не адказаць ім, дык гэта значыць—пагадзіцца з неабходнасцю для расійскага пралетарыята нізка паклоніцца перад буржуазным лібералізмам. І Ленін прапанаваў нам у рэзалюцыі выставіць як першачарговую задачу—арганізацыю палітычнай барацьбы рабочага класа супраць самадзяржаўя, ён указаў нам на неабходнасць абараніць на рабочы клас. Прагэт быў аднаголасна прыняты і падпісаны ля ложка паміраючага таварыша А. Ванаева.

І голас невялікай кучкі сасланых у Сібір сацыял-дэмакратуў прагучаў па ўсёй Расіі і меў вялікае значэнне для нашай партыі, таму што ў гэтым, напісаным ленінскай рукою дакуменце была з выключнай выстрынай раскрыта сутнасць небспаснага плыні ў рабочым руху—«эканамізма» і паказаны шляхі барацьбы з ім. І гэта быў голас правадзр, які прагучаў па ўсёй Расіі з далёкай сібірскай глушы.

І колькі яшчэ было такіх сустрэч, калі Ільіч паўставаў перад намі на ўвесь свой рост, думаючы пра лёс народа.

Нямала было сустрэч, калі Ільіч быў не столькі правадзром, колькі настойлівым і цярплівым настаўнікам і нават педагогам.

Так, напрыклад, ведучы заняты ў

ЦІКАВЫ ВЕЧАР

Шкаванне і добрае менаправіства правала Дзяржаўная бібліятэка БССР імя У. І. Леніна. Тут адбыўся вечар, прысвечаны Ільічу. У веча-ры прынялі ўдзел старыя большавікі, пісьменнікі, артысты, студэнты. З уступамі аб сустрэчцы з У. І. Леніным выступіў генерал-маёр у адпачынку П. Вяршынін. Ён гаварыў аб палымных прамовах У. І. Леніна, аб незвычайнай прастаце і сціпласці блізкага і дарагога для нас чалавека.

Пасля П. Вяршыніна выступілі з чытаннем твораў, прысвечаных У. І. Леніну беларускія пісьменнікі П. Пелюш, А. Вялогін, Н. Кіслік, У. Нязведскі. У мастацкай частцы артысты Г. Глебаў, П. Малчанав, Л. Ржэцкая, Ул. Дзядзюшка і К. Сянкевіч паказалі сцэну з п'есы «Грозны год». Цёпла сустрэлі ўдзельнікі вечара выступленні студэнтаў кансерваторыі, Тэатральна-мастацкага інстытута і музычнага вучылішча. Яны выканалі любімыя Ільічам творы.

Н. ЧАРНЕНКА. Масква. Красная плошча. Фота Н. Граноўскага. Фотакроніка ТАСС.

1870 Ленін заўсёды з намі,

САМЫ ЧАЛАВЕЧНЫ ЧАЛАВЕК

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

чалавека, каб вы вырашылі яго сумненні і прывялі ў наша ўлонне.

— Няхай сам разбярэцца, — адказаў Ільіч. — Есць друкаваныя пратаколы з'езду, у іх нашы прынцыповыя выступленні... Няхай уважліва прачытае і зробіць вывады.

І муж мой, паслухаўшы парады Ільіча, засеў за глыбокае, грунтоўнае вывучэнне большавіцкай літаратуры і дакументаў.

І муж і я сталі большавікамі і з таго часу засталіся імі назаўсёды. Заўсёды мяне здзіўляла сіла і магутнасць ленинскага інтэлекту.

Неяк мне давялося ехаць з Уладзімірам Ільічам на параходзе па Енісею. Намы ложкі ў каюце аказаліся побач. Памятаю, аднойчы і Ільіч, і я ляжалі і чыталі. Я ледзь прачытала ў сваёй кнізе некалькі радкоў, а Ільіч перагортваў ужо новую старонку. Метадичнае шорханне старонак наспынае данаслася да майго сэрца. Я заіраваў яго разгортваючы кнігу. Кніга — амежаная. Я пацкавалася, чытае не тылькі ўсім вядомыя, чытае Ільіч адказаў, што чытае, і вельмі ўважліва.

— Але хіба можна так хутка чытаць? — здзіўлілася я.

— Я сабе прывучыў да гэтага, — адказаў Ільіч. — Мне неабходна вельмі многа прачытаць.

Усё, што ні рабіў Ільіч, нават калі ён адпачываў, было поўна мудрасці і метадычнасці. Але не пра гэтыя эпізоды, у асноўным, хацела я ўспомініць. Шмат разоў мне давялося сутыкацца з адной рысай, не толькі ўсім вядомай, але і найбольш падкупляючай. Гэта любоў да чалавека і клопаты аб людзях.

І якім б вялікімі ні былі мэты, да якіх імкнуўся Ленін, ён ні на хвілінку не забываў, у імя чаго здзяйсняюцца рэвалюцыі, у імя чаго людзі ідуць у турмы і на пакаранне смерцю, у імя чаго ў ідэалагічнай барацьбе скрываюцца мільяны праціўнікаў. Ні за працу, ні ў час барацьбы Ленін не забываў чалавека. Клопаты аб чалавеку пранізалі ўсё яго жыццё, і адзінаццаць яго вобразаў ад гэтых клопатаў немагчыма. Восем на іх і я хачу крыху спыніцца ў сваіх успамінах.

У першы раз ссылакі я была па рабоце пераведзена ў Мінусінскую акругу і па дарозе да месца работ заехала ў Краснаярск, куды прыехаў з сябрамі Шумінага Уладзімір Ільіч. Жонка аднаго ссыльнага Тоня Старкова праднавага мяне пайшла да Ільіча, але я пасаромілася. У час нашай размовы з ёй паўстаў раптам стук у дзверы. Дзверы адчы-

ніліся, і на парозе паказаўся Ільіч. Ён вельмі прывітаўся, пачаў распітваць пра кожнага ссыльнага з казанскай калоніі: хто чым жыве, якое матэрыяльнае становішча таварышаў, якія ўзаемаадносінны паміж прадстаўнікамі нарадавольцаў і сацыял-дэмакратаў, цікавіўся, ці не праследуюць іх паліцыя, ці займаюцца літаратурнай работай. Я ледзь паспявала адказваць на ўсе пытанні Ільіча.

У той час я рыхтавалася стаць маці. Уладзімір Ільіч і ў гэтым выпадку не мог не праявіць сваіх клопатаў.

— Чаго б вам зараз хацелася прасіць? — спытаў ён мяне.

Я вырашыла адказаць жартам, што мой маленькі хоча амараў. Я была ўпэўнена, што просьбу мая неўладна выканаць.

Аднак Ільіч, схапіўшы шапку, хутка выйшаў з дому, здабыў у некім магазіне кансервы з крабаў і ўручыў іх мне, на маё вялікае здзіўленне.

Даведаўшыся, што мы з Тоняй Старковай едем у Мінусінск, куды накіроўваўся і ён, Уладзімір Ільіч праявіў звышхлопаты па арганізацыі нашага падарожжа.

Паехалі мы па Енісею на параходзе. На раскладу параход павінен быў спыніцца дзве суткі. Але сталі спыняцца ліпенішчыя дні, і Енісей вельмі перасох. З-за мелкай пароход часта спыняўся і шлоў вельмі павольна. Ужо на паўдарозе ў большасці пасажыраў скончыўся запас харчу.

На адным з доўгіх вымушаных прыпыткаў, Ільіч аб'явіў, што пойдзе па прадукты. Я праднававала Ільічу ўзяць кошык.

— Не трэба, — адмакнуўся Ільіч. — У такім выпадку, возьміце мяне з сабой. Вы адні не данесце, я настойвала я. Ільіч кротка адказаў: — Не трэба.

І Уладзімір Ільіч сыйшоў на бераг, падняўся па ахонку і хутка знік. Праз некаторы час перад здзіўленымі пасажырамі, якія стоіліся на пабуду, акрылася цікавае відзішча. Да ражкі з Уладзімірам Ільічам наперадзе спускалася працясія з сялян. Аны сяляне неслі малако, дрыгачы — хлеб, трація — масла, мяса, яны.

Не варта і гаварыць пра тое, з якой радасцю пасажыры высылілі на бераг, наперад купляючы прынесеныя прадукты.

— Шчыра кажучы, мне зрабілася крыху сорамна за сваю ідаўную прапанову дапамагчы ў закупцы прадуктаў у індывідуальным парадку.

Гэты выпадак асабліва ўразаўся мне ў памяць.

Мінуў тэрмін ссылак, і ўсе ссыльныя Мінусінскай акругі, арыштаваныя з кам. прывітаннем Ленін.

У заключэнне хачу сказаць, што Музей Леніна знайшоў магчымым арганізацыяна пачаць у маёй дарэгі па адной прастай прычыне, што падобныя п'есы, якія сведчаць аб вялікіх клопатах Леніна пра чалавека, аказаліся такія колькасць, што музей не здолеў палічыць яго ўнікальнасць.

— Як гаворыць Альмінскі, — Ільіч прасіў вам перадаць.

Пісьмо адрасавана было Фрункіну і Арджаннікідзе або іх намеснікам. У пісьме Ільіч піша: «Вялікі прашы Вас дапамагчы ўладзіміраў іх даччыне Вольгу Панцелявічонаўну, хворую на туберкулёз. І таксама паклікацца аб лепшым уладкаванні яе бацькоў, Панцелявічона Мікалавіча і Вольгі Барысавны Ленінскай, старых большавікоў, якія самі пасароміліся звярнуцца да дапамогі. А патрымаць іх і дапамагчы ў прашы чырвоныя мяне, што ўдалося зрабіць для дапамогі ім.

З кам. прывітаннем Ленін.

У заключэнне хачу сказаць, што Музей Леніна знайшоў магчымым арганізацыяна пачаць у маёй дарэгі па адной прастай прычыне, што падобныя п'есы, якія сведчаць аб вялікіх клопатах Леніна пра чалавека, аказаліся такія колькасць, што музей не здолеў палічыць яго ўнікальнасць.

Сталар К. Цялоўскі з Мінска вядомы далёка за межамі рэспублікі. Ва ўмелых руках яго звычайнае дрэва нібы атрымлівае новае жыццё. І з асаблівым натхненнем прывітаў яго свай выдатны талент разбярца адналюстраванне вобраза Ільіча. Інкустатар А. Шахновіч рознакаляровымі пародамі дрэў таксама займаюцца фарбы. Работы А. Шахновіча, прысвечаныя Ільічу, вызначаюцца хваляючай адухоўленасцю.

Ільіч з юнацкіх год працаваў старшым і мінчанін Г. Гебелеў. Але, як кажуць, «простая сталарка» мала вобла яго. Цялоўскі да тонкай работы, да мастацкіх твораў. Многія выдатныя аформленыя шкатулкі, шахматныя столікі, якія вышлі з рук Гебелева, з'явіліся экспанатамі, але і ўсеазаможныя выстаўкі, накіроўваліся за мяжу. Найбольшы мастацкі каштоўнасць маюць яго работы, у якіх уяўна паказаны вобразы Ільіча — вышылава яго партрэта, а цяпер падрыхтавала тэматичную карціну «Ленін у Разлізе».

Добра вядома майстарства мінскіх вышывальшчыц А. Іпачова, І. Мацюшчанкі — аўтары альбомы беларускіх узораў. Н. Мацюшчанка неадразава звярталася ў сваё творчасці да хваляючага вобраза Ільіча — вышылава яго партрэта, а цяпер падрыхтавала тэматичную карціну «Ленін у Разлізе».

— Ленін у нашым сэрцы, а сэрца прасіць п'есы аб родным чалавеку.

Я САДОУСКІ.

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

2 20 красавіка 1960 г.

Ад шчырага сэрца

У СВЯДОМАСЦІ любога мастака вобраз вялікага Леніна з'яўняецца са справамі створанай ім саўвядомай Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. Успяваючы партыю, Савецкую Радзіму, дружбу братніх народаў, іх нястомную барацьбу за ўмацаванне міру, савецкія мастакі слова і музыкі, кіцы і рэжыя, тэатра і кіно адначасова ўспамінаюць і ўспяваюць імя любімага правадыра ўсіх працоўных — вялікага Леніна.

Ужо ў 20-я гады адначасова са стварэннем народнага песня пра Леніна паяўляюцца першыя песні беларускіх кампазітараў, прысвечаныя памяці вялікага правадыра.

Адным з першых буйных твораў на ленинскую тэматіку з'явілася сімфанічная паэма М. Аладава «Мацінай за смерць» (1933 г.). У сярэдзіне 30-х гадоў старэйшы беларускі кампазітар М. Чуркін стварэў мажэстатальную баладу для хора з арганам «Хто гаварыць, што памер Ленін» (слымы А. Акапяна).

У пасляваенныя гады вобраз Ул. І. Леніна, апроч песенных жанраў, знаходзіць сваё ўвасабленне ў радзе буйных форм — аж да оперы (маналог Жухрыя і Токарава ў оперы П. Падкавырава «Павел Керажыня»), кантаты («Сорак год» М. Аладава), музыкі для кіно і тэатра (спектакль «Трація патэтычна» М. Пагодзіна ў Тэатры імя Янкі Купалы). Дзіцячыя песні аб Леніне напісалі П. Падкавыраў (на словы Эды Агняцка) і Г. Вагнер (на словы А. Вольскага).

З буйных твораў, створаных за апошнія тры — чатыры гады, варта назваць кантату аб Леніне А. Багатырова на словы Якуба Коласа і маналогі аб Леніне Я. Дзягцярыка на словы рускіх паэтаў В. Брусава, В. Інбер, Ул. Маякоўскага, А. Безыменскага, С. Мірнцова. Добра вядомыя песні пра Леніна А. Турчанова і М. Чуркіна.

Да 90-гадовага дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна беларускі кампазітары напісалі новыя песні і буйныя творы. Сярод апошніх варта назваць кантату-паэму М. Аладава для хора, аргані і двух салістаў «Сіпылі прасты» на словы М. Чарота, А. Дзягцярыка і М. Хведаровіча, кантату для хора «Акалія І. Кузняцова «Ленін» (на словы М. Алтухова) і ўвэрчору для сімфанічнага арганіста Г. Вагнера. Гэтыя творы будзе ў бліжэйшы час паказаны нашаму слухачу.

На апошняй музычнай «серадзе» ў Саюзе кампазітараў БССР становіцца ўважліва ўважліва сольныя песні і раманы: «Ленінскае слова» Д. Камінскага на словы М. Алтухова, «Спускаяся над палямі» Р. Пукста на словы А. Бачылы, «Балада аб Радзіме» Л. Абельяна на словы М. Алтухова, «Пісьма аб Леніне» Ю. Сямініна на словы А. Лазанова і харавыя песні «Анас вітае Ленін» І. Кузняцова на словы А. Бачылы, Д. Камінскага напісаў харавую п'есу «Неўміруча Ільіч» на словы А. Дзягцярыка.

Новыя песні аб Леніне стварылі таксама кампазітары С. Акапяў (на словы П. Прыходзькі), М. Аладаў, А. Багатыраў (раманы-балады «Жыць Ленін» на словы А. Купалова), М. Шкяйдэрман.

Работа нашых кампазітараў, у тым ліку і аўтараў з мастацкай самадзейнасці, над стварэннем песенных і іншых твораў, прысвечаных любімаму Ільічу, працягваецца.

Я. ЦІКОЦКІ, народныя варты БССР.

Ул. І. Ленін гаворыць прамову на Краснай плошчы ў Маскве перад войскамі Усевоуча 25 мая 1919 г. Фотазхроніка БЕЛТА. (Архіў ІМЛ).

Сцяг вызвалення народаў

НЯМА НА СВЕЦЕ такога чалавека, які б не насьці у сэрцы імя Леніна — вялікага правадыра працоўных мас усяго свету.

Работы чалавекі ўсіх сацыялістычных краін зраўнае, адчуў, што ў асобе Леніна ён мае тую магучую сілу, апору, якая пракадае і пракадавала шлях да сапраўднага вызвалення.

Веліч рускага пралетарыята, узданага Ленінскай партыяй, у тым і заключалася, што ён першы, ідучы на неймаверныя цяжкасці і ахвяры, заваяваў сабе ўладу і павёў за сабой мільёныны масы сялянства, якое гібела ў галечы і цемры. Гэта быў ленинскі поступ. І таму, калі інтэрненты блакіравалі малодзую рэспубліку Савецкай Расіі і адмаўляліся зброю на параходы.

Буржуазія, расстраляваючы рабочыя і іншыя краіны крываці, а за ім Індыя. Збываюцца на практыцы прарокі прадказанні вялікага Леніна аб перыядзе сусветнай гісторыі, калі народы Усходу будзе прымаць актыўны ўдзел у вырашэнні дэсу сацыялістычнага свету. Такім чынам, буржуазія каланіяльная сістэма, якая сотні год эксплуатавала, мучыла, вынішчала, трымаў ў голадзе, брудзе, цемры, хворых мільёны заняволеных людзей, асуджаючы іх на выміранне.

Абоджаныя каланіяльныя народы не хочуць вайны. Іны цягнуцца да Савецкага Саюза — сцягаванца барацьбы за мір і дружбу паміж наро-

дамі. Існаванне Савецкага Саюза і іншых краін сацыялістычнага лагера, якія гатовы дапамагчы былым каланіяльным і наогул слабарэзным краінам у справе развіцця іх эканомікі, з'яўляецца сур'ёзнай перашкодай на шляху палітыкі каланіяльнага прыгнёту.

Такім чынам, лагер міру, дэмакратыі з кожным днём расце і з'яўляецца цяпер вялікай непераможнай сілай. Гэты лагер рыхтуе вялікую базу для прагрэсу, росквіту народаў. Так на нашых вачах перамагае ленинзм, перамагае вучэнне Леніна.

Самігдовы план развіцця народнай гаспадаркі Савецкай краіны з'яўляецца, як вядома, першым планам непазортнай пабудовы матэрыяльнай базы камуністычнага грамадства. У сувязі з гэтым трэба сказаць, што ні пры якім папярэднім грамадскім ладзе (феадальным, капіталістычным) свядомасць людзей не адзірвала такой ролю як у наш час.

І гэта зусім зразумела, паколькі сацыялістычная гаспадарка ёсць павялічаная гаспадарка. Гаспадаром у нас з'яўляецца сам народ — рабочы і сялян на чале са сваім авангардам — Кампартыяй. Такія перабудовы эканомікі няўхільна патрабую змены псіхалогіі людзей. Гэта — адзін з вялікіх запавяў ленинзму.

І калі мы гаворым аб маральным абліччы нашага савецкага чалавека, нам трэба мець на ўвазе імя гэта прамас нарастання новай псіхалогіі і даследавання гэтых дзейнікаў, якія пераважаюць у тым нарастанні, а значыць пераважаюць у наспахавым ходу камуністычнага будаўніцтва.

Аналіз аб'ектыўна ходу развіцця з'яў і паводзі ў прыродзе і грамадстве павінен быць выкарыстаны нашымі людзьмі для камунізму, для павышэння матэрыяльнага і духоўнага ўзроўня працоўных. Гэта і ёсць та перабудованая аснова ленинзму, пад светачам якой вядзе нас ад перамогі да перамогі наша Камуністычная партыя.

В. ЛАУГАЧ.

Іаіна ПЕСТРАК.

Канферэнцыя чытачоў

Надаўна ў памяшканні Капэцкевіцкага раённага Дома культуры адбылася канферэнцыя чытачоў па вядомай кнізе Ул. І. Леніна «Здачы саюзаў моладзі». Канферэнцыя праводзіў работнік раённай бібліятэкі, Удзельнікі выступалі з пытанямі «Вучыцца камунізму — галоўная задача камсамолу», «У кожнай працы праяўляецца творчы ініцыятыў», «Што жыццё ў аснове камуністычнай маралі».

В. ЛАУГАЧ.

Іаіна ПЕСТРАК.

ХВАЛЯЮЧЫ ВОБРАЗ

Я ШЧО ў сярэдзіне 30-х гадоў савецкія пісьменнікі і драматургі, малюючы вобразы

ІЛЬІЧА

большавікоў у п'есах пра грамадзянскую вайну і Кастрычніцкую рэвалюцыю, блізка падыйшлі да стварэння мастацкімі сродкамі вобраза найвялікшага генія чалавечтв, правадыра Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы — Уладзіміра Ільіча Леніна.

Шмат год аддаў увасабленню гэтага велічанага вобраза ў савецкай драматургіі М. Пагодзіна.

Створаная ім трылогія пра Ільіча, пачытаўшы дванадцаті год назад п'есай «Чалавек з ружом», прадоўжана «Крамлёўскімі курантамі», пераможна завяршылася «Трація патэтычнай». Найбольшая заслуга Пагодзіна заключаецца ў тым, што ён здолеў напоўніць гэтыя п'есы светлай думкай пра жывота Ільіча — неўміручага ў велічы сваіх неўміручых іспытаў.

Ва ўсіх трох п'есах вобраз Леніна поўны глыбокай чалавечнасці. Клопаты і думы правадыра пра лэ рэвалюцыі і малодзую Савецкую краіну, пра буйнейшыя дзяржаўныя справы непаладзеныя з клопатамі і думкамі аб простым працоўным чалавеку, выхаваны і ў ім якасцей творцы і будаўніка новага свету.

Напісаная ў 1937 г. п'еса «Чалавек з ружом» з'явілася этаным творам у развіцці савецкай драматургіі тых год.

Побач з вобразам мудрага Леніна, які ўмеў спалучаць натхнёныя планы аб будучыні з надзённымі патрабамі сённяшняга дня, вобразам, у якім згуртаваны ў адно вялікі праваднік рэвалюцыі і «самы зямлі з усіх прайшоўшых па зямлі людзей», Пагодзіна здолеў паказаць прастага рускага салдата, чалавека з ружом — Івана Шадрына, які з цёмнага заі-

магі сустрэчы з людзьмі, якія асабіста бачылі і ведалі Леніна. Былыя чырвонаармейцы, рабочыя, якія сустракаліся з Ільічам, з вялікай пенсіляй, хваляваннем і захваленнем раскавалі Малчанаву пра прывабнае аблічча Леніна, цудоўную прастату, выключную чутласць.

П. Малчану добра разумеў нябеспэку механічнага перанясення ў вобраз звычайна і рысаў Ільіча. Важна было не захопіцца толькі вонкавым каправаннем, а гранічна раскрыць унутраную сутнасць вобраза. Паходка, жэсты, голас павіны былі стаць настолькі арганічнымі, праўдзіннымі і шчырымі, каб пры выкананні ролі не думачы пра іх.

Разам з тым, усё гэтыя правільныя думкі і прыёмы ў рабоце прышлі да акцёра не адразу. У пачатку работы быў такі перыяд, калі паходка і рухі Ільіча засланілі ўсе астатняе і акцёр пачаў па рэпетыцыі ствараць тодыкі вонкавы малюнак ролі. Ражысёры дапамагалі яму пераклічыцца на ўнутранае раскрыццё вобраза.

На генеральную рэпетыцыю спектакля, якая праходзіла ў Мінску (упершыню спектакль «Чалавек з ружом» быў паказаны ў 1938 г. у дзіцячым тэатры імя Янкі Купалы) былі запрошаны пісьменнікі, акцёры іншых тэатраў, партыіны актывы горада. Удзельнікі спектакля вельмі хваляваліся, не менш за іх хваляваліся і глядачы.

Вось як успамінае аб першым паўдзінным Малчанаву на сцэне беларускі драматург Эдуард Самуілаў:

«Мы з недрывітасцю чакалі пачатку спектакля і выхаду Малчанова. І вось, у тую хвілінку, калі ў лустым калідоры Смольнага паяўляецца фігура Ільіча, вільі электрычны ток пранізвае залу і шум апладдасментаў доўга не дае пачаць гаварыць акцё-

ра. Зразумела, памылкова было б лічыць гэтыя апладдасменты накіраванымі ў адрас акцёра. І гэта, у большай ступені, ускладняе яго задачу. Глядач сустракае вялікага Леніна, ён бачыць яго жывота, такога, якім жыве ў сэрцах народаў гэты неўміручы вобраз.

Аплддасменты слыхаюць. Цяпер чуюцца першыя словы. Ці не развешчана захваленне? Ці не знікне для нас гэты дарагі вобраз?

Вобраз не знікае. У калідоры Смольнага дарагі праваднік пралетаў размаўляе з аконным чалавекам — салдатам Шадрыным. Тысячы вачэй з радасцю і любоўю глядаць на сцэну».

Але, нягледзячы на тое, што Малчанаву ўдалося добра раскрыць такія ленинскія якасці, якіх вядома блізкасць да народа, страшна нянавісць да ворагаў рэвалюцыі, антымізм, жыццёвадаснасць, вялікая сіціласць і ў той жа час веліч правадыра, — вонкавая характэрнасць вобраза бра-ла верх.

І калі ў сцэнах ля тэлеграфнага апарата, у размове з салдатам, ля тэлефона — позы і рухі Малчанова, якія нагадваў вядомыя фотаздымкі і мастацкія рапрадукцыі, былі зусім апраўданы ўнутраным станам, дык у радзе іншых эпізодаў на акцёра ўплывалі гэтыя ж скульптурны і карцінны, здараліся зрывы ў перадачы ленинскай мовы.

У канцы 1940 г. ражысёрам В. Аксёвым у гэтым жа тэатры быў пастанавлены спектакль «Крамлёўскія куранты», у якім ролю Уладзіміра Ільіча зноў іграў Малчанав. Спектакль гэты па раду прычынаў ішоў не доўга і затым быў адноўлены ў 1945 г. пасля вяртання тэатра ў Віцебск з эвакуацыі.

ВІЛІКАЙ творчай падзеяй у тэатральнай жыцці рэспублікі ў пасляваенны перыяд была пастанова ў 1950 г. тэатра імя Я. Купалы (ражысёр К. Саннікаў) і імя Я. Коласа

(ражысёр А. Скібоньскі) п'есы І. Палова «Самя». П'еса гэта расказвае пра юнацтва правадыра, пра стагнаццё яго характара і сямю, у акой ён рос. Ахоплівае яна параўнальна невялікі адрэзак часу. Упершыню мы бачым Ільіча гімназістам выпускнога класа, а расставіма з ім у гады пачатку яго актывнай рэвалюцыянай дзейнасці, у перыяд стварэння «Саюза барацьбы за вызваленне рабочага класа».

У спектаклях абодвух тэатраў шмат акцёрскіх удач, у кожным паважана, але вельмі цэла і цікава была паказана сям'я Ульянавых, вялікая дружная сям'я, кожны член якой быў поўны ўнутранай гармоніі і высакорнасці. Выдатнае ўвасабленне знаходзіла ў гэтых спектаклях тама мацярынскай любові, патрабавальнай і гордай, непаруша званай з павагай, сіментаваная эмацыйна пачуццём разумення і даверу.

Ролю маладога Леніна ў спектаклі Тэатра імя Я. Коласа іграў Ф. Шмакаў, разумны цікавы акцёр, які стварыў да гэтага рад глыбокіх аэмоцыйных вобразаў. Роля Валоды Ульянава была сыграная Шмакавым пераканальна і свежа. Прада, у некаторых месцах акцёр не халапа людакчай неспарэаднасці, перашкадажала некаторыя мітусіня і напружанасць.

У Тэатры імя Я. Купалы роля маладога Леніна была даручана тады лінча студэнтам Беларускага дзяржаўнага тэатральнага інстытута Юрыю Талкіну. Вялікая работа, якую правялі з маладым выканаўцам ражысёр К. Саннікаў і выканаўца ролі маці В. Галіна, маладосць акцёра і адпаведныя вонкавыя дасягненні далі добры вынік.

Па-юнацкаму вуглаваны ў руках, поўны захвалючай, гаралівай вяселасці або раптам па-даросламу сканцэнтраваны і суровы — такім быў перад намі Валода Ульянаў. Асабліва добра праходзілі сцэны з маці, Атароднікавым, «на рыбалцы». Не

ВІЛІКАЙ творчай падзеяй у тэатральнай жыцці рэспублікі ў пасляваенны перыяд была пастанова ў 1950 г. тэатра імя Я. Купалы (ражысёр К. Саннікаў) і імя Я. Коласа

ВІЛІКАЙ творчай падзеяй у тэатральнай жыцці рэспублікі ў пасляваенны перыяд была пастанова ў 1950 г. тэатра імя Я. Купалы (ражысёр К. Саннікаў) і імя Я. Коласа

ВІЛІКАЙ творчай падзеяй у тэатральнай жыцці рэспублікі ў пасляваенны перыяд была пастанова ў 1950 г. тэатра імя Я. Купалы (ражысёр К. Саннікаў) і імя Я. Коласа

ВІЛІКАЙ творчай падзеяй у тэатральнай жыцці рэспублікі ў пасляваенны перыяд была пастанова ў 1950 г. тэатра імя Я. Купалы (ражысёр К. Саннікаў) і імя Я. Коласа

Анатоль ВЯЛЮГІН

Перад навалыцай

Махровы, полымна-ліловы, гары, кіпю, праз вокны дзе на кухню, кружачы галовы, персіды лёгкадзюны бэз.

Зацішны кут, старынік фяггел, вясёлы побит шалаша, вясню, з пернае адлігі, адкрыта ў май твары душа.

Пася — ці горача, ці золка — табе спакою не дамо, як Сірчук, вакашый зорка, на лета ўсіх абярэ дамоў.

І Саша верніца тым часам у пошум лісіцў трыпцяткі...

Сумуюць шклянкі з купарнасам, спіртўкі, колбы, стосы кніг — угнула хімія паліцы.

Прабў прамень зялёны змрок. На менадзееўскай табліцы зялёны дэмае матылек.

А гэта кніга... з Цензурбурга старэйшы брат зноў прывёз. Пад вокладкаю —

вечер буры, закараных украін лёс, гарачы пог, крыві караты, мазольны пошчак метал, які змяне, скрышчышы краты, твае законы, капітал.

Бы на краўчы горнай стромы, трыпцёў сарчы юнакоў над кнігаў...

Не адчуў стомы ні ён, ні Міша Кузняцоў.

Працу з ім дружба надзейны. Засухаўся рукою сад: гучыць на Волзе рэкам Райна усхваляваны пераклад.

Пад кронамі стаўся вечер: баіцца патрыятычэскі ён

Паэт Анатоль Вялюгін напісаў паэму «Вечер з Волгі», прысьвечаную юнацкім гадам Уладзіміра Ільіча Леніна. Першая частка паэмы друкуецца ў чатырох нумарах часопіса «Полымя». Другую частку з другой часткай, у якой разглядаецца аб тым, як гімназіст Уладзімір Ульяноў працаваў са сваім сябрам над перакладам «Капітала» Карла Маркса.

галіны ў душным перацвене, пчаліны на пялёстках зьвон.

Не ведаючы на Міліённай купецкі асабіны, што робяць у цішы зялёнай на летній кухні юнакі.

Сімбірск, забросеная заводзь, дымотна дэхэ ў глушы. Палыны сум і паётка заездь, і медны аямонт не грашы...

Цяжка, з перапою, смага і сны аб цулах заграіны. Па дрогкім бруку калымага на дэсаць вуліц заграічы.

Аглух Сімбірск, разубх занатад. Замычкамі скрыгоха страх. Страляе качак губернатар, прычальшы на астрагах,

дзе з паліцайстрам галасісты ганчак імкнуча ў кінастала. ...у майскім садзе гімназісты перакладаюць «Капітал».

Яшчэ ў рабоце сіл бракуе. Цяжкія пошукі... ды зноў Ульяноў, зьвершышы, дыктуе, паспешна пшы Кузняцоў.

За цэлы месяц — пяць старонак. Ідзе марудна пераклад. — Валодзь, саухай: чыст і зьвонак, гучыць, як верш, на рускі лад!

На сон кучка і фабрыканта абоймы зьвераных радоў

узважаў сын афіцьянта з прыгонных волжскіх мужыкоў.

— Не трэба, Міша, задавацца. Занятства ружаваты дым, калі ты маеш год пятацінаці, арэлі выстраш... Ляцімі!

Каля вазоўні нешырокі, як бубен, ток... і крмк, і смех; гіганцкі ўздымалі крокі хлапоў над погарбамі стрэх.

Зямля пайшла з-пад ног, пайшла... Распёрла грудзі ветрам...

Паўнеба хмара абцяла — сінее гэтак мора. На пемнасінім белы сад — завялікі шіт ветразь.

Пранчэны, страпанішча ён: лярун ударыў скура. Трывожным вее халадом.

Паўзе на сонца хмара. Арэлі матчтау рыпачы. Гіганцкіх крокаў не сунячы.

Вясёлы роспын смеху. Ягоных крокаў не сунячы! Яны па ўсім абшары на радасць рысу і жытам, і саламяным стрэхам, як навалышам, прагучаць. Грымчыць па свеце рэха.

Лекцыі і даклады

Лекцыі, даклады і гутаркі, прысьвечаныя 90-годдзю з дня нараджэння Ул. І. Леніна, часта праводзяцца ў Багушэўскім Доме культуры Сенецкага раёна. Днямі выкладацца сярод іншых у школе № 1 А. Міляўскага, казала аб вобразе Ільіча ў паэзіі Ул. Маякоўскага. Дырэктар сярэдняй школы № 2 т. Затоніка прычаль дэклад «Рэвалюцыйная дзейнасць Ул. І. Леніна». Уздольнік кастрычніцкіх бабў у Ленінградзе т. Румо выступіў з успамінамі аб сустрэчы з валькім правадзіром.

П. ГРЫШАНАУ.

ЖЫВЫЯ РЫСЫ

НА УСЕІ ЗЯМЛІ не знойдзеш сёння кутка, дзе б людзі не ведалі пра Леніна — аб зямлі, якая яго нарадзіла, аб прамыяністых сьнежках яго вялікага жыцця, аб прыжмурнай добрай усмешцы мудрых ленінскіх вачэй. У сэрцах людзей жыла, жыла і вечна будзе жыць павага, любоў, падажка Ільічу. Гэтыя паўшчыні — невамерныя крыніцы натхнення для пісьменніка, кампазітара, мастака.

Ды мы — не тыя ішчалішы, якім давалася чуць жывы голас Ільіча, бацьчы светлы бляск яго вачэй, кропчыцы з ім побач. Мы толькі нясею ў сабе яго велічыню запаветы, наступуючы ад старэйшых пакаленняў, з вуснаў бацькоў, з кніг і легендаў, ці як свядкі спраўдзанага ленінскага прадбачаньня. Можка, і сярод нашых сучаснікаў з'явіцца мастак, які ішч раз пасля Ул. Маякоўскага ў новай пэмале, леніна не адрыне па-новаму вобраз Ул. І. Леніна, можа, пасля М. Пагодзіна нехта з драматургаў у новых п'есах па-новаму раскрыве драматызм барышчы Ільіча супраць старога свету; можа, новым позіркам выхпаць з гістарычнага перспектывы воблік незабываляга Ільіча новаму Жукаву, Сырову, Васільеву... Усё гэта сапраўды верагодна, зьдэіснаша: не сёння — заўтра. Але і сёння, і заўтра — у кожную хвіліну на ўсім свеце зьдэісняецца адно — у слова ахінаюцца паўшчыні, што выяўляюць адносіны людзей да вялікага Леніна. Лірычная леніняна шыршыца і распелі.

Радасна і прыемна, што і наша беларуская паэзія ўпісвае ў яго сьпішу, але прасякутую сардэчна ўсхваляваную і сьвоасабылівым характэром старонку. Паэты, кожны ў сілу свайго таленту і майстэрства, імкнучыся а магца паўней і прыгажэй раскрываць душу свайго народа, яго стаўленне да Ільіча.

Вобраз Леніна, якім ён узнімае са шматлікіх вершаў, прысьвечаных яму нашымі паэтамі — гэта вобраз правадзіра, рэвалюцыяна, стваральніка роднай народнай партыі. Ленін — інжынер, арганізатар, кіраўнік рэвалюцыйнай барацьбы народа, Савецкай дзяржавы. Ён абарона ўсіх прыгнечаных і пакрыўджаных, свабоды і міру.

Ленін — геній. Ён зракам прарочым угледзеў разлогі, што людзям нябачны былі.

Вобраз Леніна, якім ён узнімае са шматлікіх вершаў, прысьвечаных яму нашымі паэтамі — гэта вобраз правадзіра, рэвалюцыяна, стваральніка роднай народнай партыі. Ленін — інжынер, арганізатар, кіраўнік рэвалюцыйнай барацьбы народа, Савецкай дзяржавы. Ён абарона ўсіх прыгнечаных і пакрыўджаных, свабоды і міру.

Ленін — геній. Ён зракам прарочым угледзеў разлогі, што людзям нябачны былі.

Вобраз Леніна, якім ён узнімае са шматлікіх вершаў, прысьвечаных яму нашымі паэтамі — гэта вобраз правадзіра, рэвалюцыяна, стваральніка роднай народнай партыі. Ленін — інжынер, арганізатар, кіраўнік рэвалюцыйнай барацьбы народа, Савецкай дзяржавы. Ён абарона ўсіх прыгнечаных і пакрыўджаных, свабоды і міру.

Ленін — геній. Ён зракам прарочым угледзеў разлогі, што людзям нябачны былі.

Вобраз Леніна, якім ён узнімае са шматлікіх вершаў, прысьвечаных яму нашымі паэтамі — гэта вобраз правадзіра, рэвалюцыяна, стваральніка роднай народнай партыі. Ленін — інжынер, арганізатар, кіраўнік рэвалюцыйнай барацьбы народа, Савецкай дзяржавы. Ён абарона ўсіх прыгнечаных і пакрыўджаных, свабоды і міру.

Ленін — геній. Ён зракам прарочым угледзеў разлогі, што людзям нябачны былі.

Вобраз Леніна, якім ён узнімае са шматлікіх вершаў, прысьвечаных яму нашымі паэтамі — гэта вобраз правадзіра, рэвалюцыяна, стваральніка роднай народнай партыі. Ленін — інжынер, арганізатар, кіраўнік рэвалюцыйнай барацьбы народа, Савецкай дзяржавы. Ён абарона ўсіх прыгнечаных і пакрыўджаных, свабоды і міру.

Ленін — геній. Ён зракам прарочым угледзеў разлогі, што людзям нябачны былі.

Вобраз Леніна, якім ён узнімае са шматлікіх вершаў, прысьвечаных яму нашымі паэтамі — гэта вобраз правадзіра, рэвалюцыяна, стваральніка роднай народнай партыі. Ленін — інжынер, арганізатар, кіраўнік рэвалюцыйнай барацьбы народа, Савецкай дзяржавы. Ён абарона ўсіх прыгнечаных і пакрыўджаных, свабоды і міру.

Ленін — геній. Ён зракам прарочым угледзеў разлогі, што людзям нябачны былі.

Вобраз Леніна, якім ён узнімае са шматлікіх вершаў, прысьвечаных яму нашымі паэтамі — гэта вобраз правадзіра, рэвалюцыяна, стваральніка роднай народнай партыі. Ленін — інжынер, арганізатар, кіраўнік рэвалюцыйнай барацьбы народа, Савецкай дзяржавы. Ён абарона ўсіх прыгнечаных і пакрыўджаных, свабоды і міру.

Ленін — геній. Ён зракам прарочым угледзеў разлогі, што людзям нябачны былі.

Вобраз Леніна, якім ён узнімае са шматлікіх вершаў, прысьвечаных яму нашымі паэтамі — гэта вобраз правадзіра, рэвалюцыяна, стваральніка роднай народнай партыі. Ленін — інжынер, арганізатар, кіраўнік рэвалюцыйнай барацьбы народа, Савецкай дзяржавы. Ён абарона ўсіх прыгнечаных і пакрыўджаных, свабоды і міру.

Ленін — геній. Ён зракам прарочым угледзеў разлогі, што людзям нябачны былі.

Вобраз Леніна, якім ён узнімае са шматлікіх вершаў, прысьвечаных яму нашымі паэтамі — гэта вобраз правадзіра, рэвалюцыяна, стваральніка роднай народнай партыі. Ленін — інжынер, арганізатар, кіраўнік рэвалюцыйнай барацьбы народа, Савецкай дзяржавы. Ён абарона ўсіх прыгнечаных і пакрыўджаных, свабоды і міру.

Ленін — геній. Ён зракам прарочым угледзеў разлогі, што людзям нябачны былі.

Вобраз Леніна, якім ён узнімае са шматлікіх вершаў, прысьвечаных яму нашымі паэтамі — гэта вобраз правадзіра, рэвалюцыяна, стваральніка роднай народнай партыі. Ленін — інжынер, арганізатар, кіраўнік рэвалюцыйнай барацьбы народа, Савецкай дзяржавы. Ён абарона ўсіх прыгнечаных і пакрыўджаных, свабоды і міру.

Ленін — геній. Ён зракам прарочым угледзеў разлогі, што людзям нябачны былі.

Вобраз Леніна, якім ён узнімае са шматлікіх вершаў, прысьвечаных яму нашымі паэтамі — гэта вобраз правадзіра, рэвалюцыяна, стваральніка роднай народнай партыі. Ленін — інжынер, арганізатар, кіраўнік рэвалюцыйнай барацьбы народа, Савецкай дзяржавы. Ён абарона ўсіх прыгнечаных і пакрыўджаных, свабоды і міру.

Ленін — геній. Ён зракам прарочым угледзеў разлогі, што людзям нябачны былі.

Вобраз Леніна, якім ён узнімае са шматлікіх вершаў, прысьвечаных яму нашымі паэтамі — гэта вобраз правадзіра, рэвалюцыяна, стваральніка роднай народнай партыі. Ленін — інжынер, арганізатар, кіраўнік рэвалюцыйнай барацьбы народа, Савецкай дзяржавы. Ён абарона ўсіх прыгнечаных і пакрыўджаных, свабоды і міру.

Ленін — геній. Ён зракам прарочым угледзеў разлогі, што людзям нябачны былі.

Вобраз Леніна, якім ён узнімае са шматлікіх вершаў, прысьвечаных яму нашымі паэтамі — гэта вобраз правадзіра, рэвалюцыяна, стваральніка роднай народнай партыі. Ленін — інжынер, арганізатар, кіраўнік рэвалюцыйнай барацьбы народа, Савецкай дзяржавы. Ён абарона ўсіх прыгнечаных і пакрыўджаных, свабоды і міру.

Ленін — геній. Ён зракам прарочым угледзеў разлогі, што людзям нябачны былі.

Вобраз Леніна, якім ён узнімае са шматлікіх вершаў, прысьвечаных яму нашымі паэтамі — гэта вобраз правадзіра, рэвалюцыяна, стваральніка роднай народнай партыі. Ленін — інжынер, арганізатар, кіраўнік рэвалюцыйнай барацьбы народа, Савецкай дзяржавы. Ён абарона ўсіх прыгнечаных і пакрыўджаных, свабоды і міру.

Ды геній Леніна — геній, які жыў сьціп, веліччу, мудрасію народа.

З глыбін жыватворных народнага духу Прышоў ён сьвітнем да нас, Ён праўдў і мудрасію народа падслухаў, Каб споўніць народна наказ.

Гэтыя словы народнага паэта Беларусі Якуба Коласа — красамойнае выяўленне аднасці народа з Леніным, народнай паварі і любві да Леніна.

Вобраз Леніна наша паэзія ўзімае як вобраз ідэальнага чалавека. Асноўная мерка гэтай ідэальнасці — самааданнае ленінскае служэнне народу. Не менш выразна падкрэсліваюць нашы паэты душэўнае высякародства Ільіча, сціпласць, прастату ленінскай велічы. Ленін велічы і сваімі справамі, і душой, і воблікам.

Ленінскае самааданнае, высякародства, прастата, сціпласць — гэта жыццёвы рысы жывога чалавека — хімуіста, поўнага ўсвалянення пераспектывы будучага, самазварота ў барацьбе і працы на ішчаше народна. Ленін — першы з першых камуністаў, стваральнік Камуністычнай партыі «Камуністы» — гэта Леніна салдата (А. Куляшоў, «Камуністы»).

Ленінскае велі і чысьціна, уснаследаваная партыя, робяць яго непараўнай і крышталіна чыстай, — гаворыцца ў вершы «Заўсёды з Леніным» П. Броўкі. Тут жа ён пазымае і імкненне нашых людзей жыць па Ільічу, быць падобным да яго:

Працуем — Не знаем спакою, Не ведаем стомы ў плячах, Каб стацца хоць кропай малю Падобным на Ільіча.

Гэтае «душэўнае раўненне» на незабыўнага Леніна, можа, з найбольшай паўнагой выказалася ў вершы К. Кірэнкі «Мне б адно толькі слова...»

«Мне б адзін толькі позірк — Жыццё дарагое акінучь, — Позірк ясны, імклівы, Як з мудрых вачэй Ільіча, — І абвіў бы я ўсё, І сваю залатую лічынку, І планетны і сонца, І сполах камет па начах...

Усваляючы раўненне простых людзей свету на Леніна, нашы паэты тым самым робяць крок наустрач паэтычнаму сьцягаванню сусветна-гістарычнага значэння ленінскай працы і злавату.

Пераканальна раскрыта гэта ў вершы А. Куляшова «Жыць Ленін»:

Спакойна Ленін спіць на Краснай плошчы насквай, Спаўіў ягоны сон жывы вянок людскі, І лічыць час зямлі гадзінык з вейкі Спаскай, Што ўласнае рукой завёў ён на вякі.

Усваляючы раўненне простых людзей свету на Леніна, нашы паэты тым самым робяць крок наустрач паэтычнаму сьцягаванню сусветна-гістарычнага значэння ленінскай працы і злавату.

Пераканальна раскрыта гэта ў вершы А. Куляшова «Жыць Ленін»:

Спакойна Ленін спіць на Краснай плошчы насквай, Спаўіў ягоны сон жывы вянок людскі, І лічыць час зямлі гадзінык з вейкі Спаскай, Што ўласнае рукой завёў ён на вякі.

Усваляючы раўненне простых людзей свету на Леніна, нашы паэты тым самым робяць крок наустрач паэтычнаму сьцягаванню сусветна-гістарычнага значэння ленінскай працы і злавату.

Пераканальна раскрыта гэта ў вершы А. Куляшова «Жыць Ленін»:

Спакойна Ленін спіць на Краснай плошчы насквай, Спаўіў ягоны сон жывы вянок людскі, І лічыць час зямлі гадзінык з вейкі Спаскай, Што ўласнае рукой завёў ён на вякі.

Усваляючы раўненне простых людзей свету на Леніна, нашы паэты тым самым робяць крок наустрач паэтычнаму сьцягаванню сусветна-гістарычнага значэння ленінскай працы і злавату.

Пераканальна раскрыта гэта ў вершы А. Куляшова «Жыць Ленін»:

Спакойна Ленін спіць на Краснай плошчы насквай, Спаўіў ягоны сон жывы вянок людскі, І лічыць час зямлі гадзінык з вейкі Спаскай, Што ўласнае рукой завёў ён на вякі.

Усваляючы раўненне простых людзей свету на Леніна, нашы паэты тым самым робяць крок наустрач паэтычнаму сьцягаванню сусветна-гістарычнага значэння ленінскай працы і злавату.

Пераканальна раскрыта гэта ў вершы А. Куляшова «Жыць Ленін»:

Спакойна Ленін спіць на Краснай плошчы насквай, Спаўіў ягоны сон жывы вянок людскі, І лічыць час зямлі гадзінык з вейкі Спаскай, Што ўласнае рукой завёў ён на вякі.

Усваляючы раўненне простых людзей свету на Леніна, нашы паэты тым самым робяць крок наустрач паэтычнаму сьцягаванню сусветна-гістарычнага значэння ленінскай працы і злавату.

Пераканальна раскрыта гэта ў вершы А. Куляшова «Жыць Ленін»:

Спакойна Ленін спіць на Краснай плошчы насквай, Спаўіў ягоны сон жывы вянок людскі, І лічыць час зямлі гадзінык з вейкі Спаскай, Што ўласнае рукой завёў ён на вякі.

Усваляючы раўненне простых людзей свету на Леніна, нашы паэты тым самым робяць крок наустрач паэтычнаму сьцягаванню сусветна-гістарычнага значэння ленінскай працы і злавату.

Пераканальна раскрыта гэта ў вершы А. Куляшова «Жыць Ленін»:

Спакойна Ленін спіць на Краснай плошчы насквай, Спаўіў ягоны сон жывы вянок людскі, І лічыць час зямлі гадзінык з вейкі Спаскай, Што ўласнае рукой завёў ён на вякі.

Неўміручасць

НА УСЕ ЖЫЦЦЕ мне запамінаўся гэты самы цяжкі дзень. Ніхто не чакаў, ніхто не мог паверыць. Завалася, гэта толькі нейкі недарачны сон, і от нехта возьме дык скажа: «Таварышы, чаго ж вы плапскалі галовы, чаго маўчыце і чаго плачаце? Гэта няпраўда: ён жыў, ён не можа памерці, бо гэта ж ён даў усім нам жыццё. Як жа можа памерці той, хто даў жыццё цэлым народам? Гэта неверагодна!»

Але ніхто так не мог сказаць. На марознай плошчы ў Слуцку, такой марознай, што да сонца падмалялася белыя слупы ззяння, усё больш і больш збіралася маўклівых людзей. Яны стаялі без шалка. Чалавек з грыбуны гаварыў прамую, але здавалася, што стаяць мёртвая цішыня, у якой кожны чакаў, каб пачуць яшчэ аднае справядлівае слова, што гэта няпраўда.

Трывожна, як народнае гора, па чуліся жалобныя гуды ўсіх прапрыхтэстваў — заводаў, фабрык, чыгунак — па ўсім горадзе, па ўсёй краіне, ва ўсіх людзкіх сэрцах, як апошня дзіна бязмежнай неўміручасці любові і папаны да правадзіра. Жанчына з аднае закрыла хусткаю твар, нехта заплакаў вялікім цяжкім рыданнем, некага падпацілі чужыя рукі, каб ён не ўпаў. А гудкі падымалі і падымалі ў неба бясконцае чалавечую жалобу.

— Ён не памер! Ленін жыў і будзе жыць вечна, ён неўміручы!..

Можа гэта сказаў тады прамойца, можа хто другі, можа сама сэрца, але навечна асталіся тыя словы ў

нашых справах. Сёння ва ўсім, што я бачу наўкола, жыў Ленін.

Вось я іду па нашым Мінску, любуючыся праспектам, плошчамі, садамі, кварталамі найлепшых жылых дамоў, пабудаваных па радасці чалавека, і бачу, што ва ўсім гэтым — Ленін.

Еду па бацькаўшчыне, па краіне, і дзе б ні быў — у Полацку ці Салігорску, на Брацкай ГЭС ці на паліных землях, — усюды відны велічыны рысы самігодкі, як ступені да нашай мары, да ішчалівага заўтра, якое ў думах сваіх нам вынасіў Ленін.

Вакол сябе бачу новае пакаленне людзей — юнакоў і дзяўчат, якія ўзвеш займаюцца ў канструктарскіх бюро, на заводах і фабрыках, у інстытутах і ўніверсітэтах, а ўвечары закупаюцца бібліятэкі, тэатры, кіно, вуліцы і паркі. У іх разумнай і мужнай малодсці многа радасці, песень, насмешных першых трыпот і першага каханья, і ў гэтым ішчасці людзей жыў Ленін.

І ў тым, што мы пакараем космас, запускаючы спадарожнікі Зямлі і Сонца, што разгадваем і ставім на службу жыццю атам, што робім лабор, саджаем лясы, папарываем русыя рэк, — усё гэта Ленін.

І ў паездках Мікіты Хрушчова ў замежныя краіны, у яго іштотнай рабоце на карысьць міру і красы жыцця жыў Ленін.

Вобраз Леніна будзе жыць вечна — у мудрасці яго партыі і справах народа.

Янка СКРЫГАН.

атрымава належнага гучанья фінальна карціна (якая аказалася больш моцнай і правільнай у тэатры імя Я. Коласа), дзе малды акцёр, не авалоўшы яшчэ майстэрствам пераўвасаблення, пайшоў чыста па вонкавай лініі, даманструючы глядачу знаёмыя ленінскія жэсты і звычкі.

Спектакль «Сям'я» адыграў вялікую ролю не толькі ў творчым жыцці калектываў, але і ў камуністычным выхаванні працоўных. На жаль, пераацаніць той спрыяльны ўплыў, які ён аказаў на глядача і асабіла на малодзь, і вельмі шкада, што тэатры не абераглі іх і воль ужо некалькі год як не паказваюць.

ПАЧЫНАЮЧЫ з 1955 г., амаль у кожным сезоне на сцэне беларускіх тэатраў ствараліся спектаклі, якія адлюстравалі неўміручы вобраз Ільіча ў самыя розныя перыяды яго жыцця.

У спектаклях «Крамлёўскія куранты», «Вечная крыніца» і «Грозны год» у тэатры імя Я. Купалы ў ролі Леніна зноў выступае П. Малчанаў.

«Крамлёўскія куранты» з'яўляюцца не толькі працагам «Чалавек з ружжом», але і далейшым развіццём вобраза Ул. І. Леніна, хоць абедзве гэтыя п'есы аб'ядноўвае адна галоўная думка — непарываная сувязь правадзіра з народам, урачыстасць усперамагаючай ленінскай праўды.

У гэтай п'есе драматург паставіў новыя, больш складаныя мастацкія заданні. Калі ў «Чалавек з ружжом» роля самога Леніна была фактычна эпідэячнай, дык у «Крамлёўскіх курантах» яна цэнтральная і па сваёй значнасці і ў драматургічнай кампазіцыі.

Уся другая частка трылогіі — гэта гімн рэвалюцыйнай ленінскай гэта, яго смелым задумам пра светлую будучыню краіны. У спектаклі «Крамлёўскія куранты» Малчанаў зрабіў значны крок наперад, знайшоўшы шмат пераканальных фарбаў

для адлюстравання Ільіча ў быцце, асабіла ў сэр

У ГОРАДЗЕ ЛЕНІНА

ГЭТА І ВЯСНОЎ, як ніколі, на вуліцах Ленінграда асабліва чуваць гаворка на розных мовах. Руска, італьяска, беларуская і чэшская, эстонская і англійская, украінская і арабская. Прислухайцеся да стракатой гаворкі, нібы ўсе незнамыя словы. Так, незнамыя. Але адно слова, адно імя, якое абавязкова будзе сказана, зразумела ўсім—Ленін.

Ленін! Так, гэты імя сёння на вуліцах мільёнаў людзей усё расі і італьянцы, і французы, і немцы, і ўсё свет з глыбокім хваляваннем і гонарам адзначае самую сонечную дату сваёй гісторыі—дзень нараджэння найвялікшага чалавека ўсёй часоў і народаў, неўміручага рыцара справядлівасці, геніяльнага правядара партыі, заснавальніка першай дзяржавы рабочых і сялян, сцягаводца камуністычнага грамадства.

І тысячы людзей, якія гавораць на розных мовах, з усіх канцоў краіны, з усіх саюзных рэспублік, з усіх краін Усходу і Захаду прыязджаюць у горад на Неве, навекі звязаны з жыццём і барацьбой Уладзіміра Ільіча, у горад трох рэвалюцый, названы імем правядара.

У гэтыя дні з раніцы да вечара не змаўкаюць званкі ў экскурсійным бюро. Аўтобусы, на якіх робіцца паездкі па памятных ленінскіх месцах, перапоўнены людзьмі ўсёх узростаў і прафесій. Аб'ехалі ўсё не так проста. У горадзе ўзрось 200 памятных мясцін—Васільевы востравы, Выбаргская старана, Неўская застава, Нарская застава—басконія, дарэгія сэрца адрасі.

Па гэтых адрахах ідзе так многа людзей, што ніякі экскурсавод не хавае. Але затое любяць ленінградцаў на Васільевы востравы і расказа пра іх прыезджым. Вось стараліны будынкаў ўніверсітэта. У канцы мінулага стагоддзя сюды ўваходзіла мадэля Ульянаў, каб блізка здыць экзамены па ўсім чатыры курсы па юрыдычнаму факультэту.

Аўтобусы спыняюцца ў ціхім прыкрытым завулку, які называецца завулкам Ільіча. Да дома № 7 выходзяць усе пасажыры. Яны моўчкі, з сардэчным хваляваннем палімаюцца па каменным прыступках у звычайную кватэру. Звычайна! Так, які быўшым бы. Але звычайна яна была да таго часу, пакуль упершыню заверыў на не адчыніў Уладзімір Ільіч. А як цяпер называе звычайна гэты будынак чым шпіль пакой, дзе ўрада Ільіча была напісаная вядомая праўда «Што такое «свабодны народ» і якія яны ваююць супраць сацыяльна-дэмакратычнай партыі, якая стала маніфэстам рэвалюцыйнай марксісцкай партыі, што нарадзілася ў Расіі.

Дарэгія, басконія дарэгія сэрца старыя адрасі, па якіх многія і многія гады, як да святых, будучы хадзілі на паклон людзі, знамянаючы з вёскамі вялікай барацьбы. Для іх аўтобус будучы басконія роднымі кожным дом, дзе гучала яго палымая гаворка, кожны пакой, які даў яму прытулак у суровыя гады падполья, кожная сцяжка, па якой ён хадзіў.

Разам з незлічымі гаспадынямі Ленінграда мы робім у гэтыя дні паездку па ленінскіх месцах. Перад імі ў шудоўнай прыгажосці і велічы адкрываецца прыгажосць, па-вечнаму сонечная легендарная Неўская застава. Сэрца заставы—Неўскі машынабудавальны завод імя Леніна, які выпускае пераважна газавыя турбіны, турбанасосы, паветрадуі для ўсёй металургіі краіны. Да фабрычнага завода—помнік Ільічу з напісаным высечаным на мармур: «Людзімаму правядару і наступіўшы работца класа...».

А над фабрай—ад берага да берага—паветлішча: «Мы на ленінскай вясце самігодык».

Людзі спыняюцца, сцяжы глядзяць і слухаюць, і перад імі мінулае пераплывае з сённяшнім днём, прысяжуча ленінскай думкай і ленінскай волей. Бо завод, перад якім мы спыніліся, гэта вядомы Семіяноўскі завод, вядомы кожнаму, хто вывучаў

У адной з залаў Мінскай музычнай школы-адзінаццацігодкі ўстаноўлена вядомая скульптура Э. Азгура «У. І. Ленін з дзятчынкамі». На здымку вы бачыце аўтанію адзінаццаціга класа Любу Сцяжыраву са сваімі маленькімі сябрамі і сяброўкамі — дзяткамі творца.

Фота Ул. Крука.

Прыгажэйшая вуліца

ХТО ХОЦЬ РАЗ пабываў у Віцебску, той вядома, не мог не заўважыць, што найбольш ажыўленая, самая магадалюдная вуліца горада — вуліца Леніна. Цяжка сказаць, што больш прыгажосці сюды — стройны архітэктурны ансамбль новых сучасных добраўрадаваных дамоў, які чымсьці нагадвае гадоўні праспект беларускай сталіцы, ці наўвясце мноства магазінаў, прадпрыемстваў грамадскага харчавання і ўстаноў адукацыі, пераважна двухузельных ініятэатр «Спартак», які штодзёна абслугоўвае некалькі тысяч чалавек... Прыезджы абавязкова зойдзе на паштат, захапаючыся ў рэстаране «Аўрора», які славіцца добрымі кухаркамі, або ў кафе «Вясня». А хто адмовіцца наведаць Цэнтральныя кніжны магазін, дзе можна самаму выбраць неабходную літаратуру, так сказаць, пагартаць рукамі любую кніжку!

Але ініятэатр і кніжны магазін на вуліцы Леніна (і ў іх ёсць штоці і агульнае з мінскімі «вартамі» на Вакардальнай плошчы) адкрываюць від на плошчу, якая, як і вуліца, носіць імя вялікага правядара і служыць месцам перамайскіх і кастрычніцкіх дэманстрацый працоўных. Вялічын дзесяціметровы манумент У. І. Леніна абкружаюць з трох бакоў Тэатр імя Я. Коласа і новыя прыгожыя жылныя дамы. Заходняя частка плошчы — адкрытая. Адсюль лачынаецца малады сквер, высаджаны партыянай і паркавай зеленай аж да сцяжы Заходняй Дзвіны.

Так, многа папрацавалі архітэктары і будаўнікі, каб вуліца і плошча сталі лепшымі, прыгажэйшымі месцамі абласнога цэнтра. Усё тут мадэрна і будынікі, і насаджэнні. І толькі пачатак вуліцы можа даць некалькі ўспамінаў аб тым, якой была гэтая частка горада ў дарэвалюцыйны час.

Злева ад плошчы Свабоды вы ўбачыце старадаўні будынак гарадской абласны краязнаўчы музей. Вуліца тут вузкая, справа яна «заселена» былымі купецкімі двухузельнымі пабудовамі (купцы, як вядома, будавалі па аднаму «плану»: унізе — крама, наверху — кватэра).

Прыйдзе час і ад гэтай старажытнасці не застаецца і следу. Вось у гэты момант вядомы адзін будынак, які наўвясце справіў наваласе ў вялікім тропікавым доме па вуліцы Замкавай. У яго сады прыйдучы бульдозеры, экскаватары — у гэтай частцы вуліцы раздасца ўшыркі амаль удава.

Неўзабаве вуліца Леніна атрымае свой канчатковы, завершаны выгляд. Першая лінія трайбуса прыедзе, вядома, па вуліцы Леніна.

У горадзе вясня. Яе полых адчуваецца і па набрэхлах чоркаў дрэў, і па адзенню жыхароў Віцебска, якія любяць надваячоркам пагуляць на вуліцы Леніна.

На здымку: вуліца У. І. Леніна ў Віцебску.

Тэкст і фота М. Пахілі.

Да 90-годдзя з дня нараджэння У. І. Леніна ў Кобрынскім ваенна-гістарычным музеі імя А. В. Суворова адкрылася выстаўка «У. І. Ленін у мастацкіх творах». На выстаўцы прадстаўлены рэпрадукцыі з карцін выдатных савецкіх майстроў кіста, на якіх адлюстраваны важнейшыя падзеі жыцця Уладзіміра Ільіча. Выстаўка выклікала вялікую цікавасць у шматлікіх наведвальнікаў музея.

Выстаўка ў музеі

Да 90-годдзя з дня нараджэння У. І. Леніна ў Кобрынскім ваенна-гістарычным музеі імя А. В. Суворова адкрылася выстаўка «У. І. Ленін у мастацкіх творах». На выстаўцы прадстаўлены рэпрадукцыі з карцін выдатных савецкіх майстроў кіста, на якіх адлюстраваны важнейшыя падзеі жыцця Уладзіміра Ільіча. Выстаўка выклікала вялікую цікавасць у шматлікіх наведвальнікаў музея.

А. ЦІНГ.

ПАРАСТКІ ВЯЛІКАЙ БУДУЧЫНІ

КАПІ Тацяну Лазарчык вылучылі на брыгадзіра, мужчыны перамаглі!

— Няхай Тацяна ля гаршкоў у печы парадка вядзе. Ці ў нас людзей вопытных мала?

Жанкі на сваім стаілі:

— Па-вашаму не будзе мужчыны. А брыгадзірская праца каб была Тацяна, калі хочаце, каб усё ішло ладам у гаспадарыні. Вы ж ведаеце, дзе жанчына за брыгадзіра, там мужчынам і закуршыць няма каці.

— Дзе гэта бацана, каб жанчына мужчынамі кіравала?

— А Ленін пісаў—у нас кожная кухарка будзе дзяржавай кіраваць... А вы кажаце, дзе гэта бацана... Вось мы і галасуем. Тацяна—за брыгадзіра!

Узялася за справу Тацяна. Брыгадзіра рэкордным урэдкам не славіцца, але і ў хваце не пугнулася. Як кажуць, да пахвалы далёка і крытыка не даставала. Але быць на такой сярэдзіні—не задавальняла Тацяну.

Летась сабралі ўраджай, змалачлі, зважылі—хоць спека папаліла, але на два цантыры вышэй з гектара, як у іншых брыгадах.

— І дзякаваць богу, Тацянка, — радаваліся жанкі.—І мы ж папрацавалі, каб ідзе і самі адгарадзіць ад благаго слова.

— Дрэна працавалі,—не адгадвала Тацяна.—І я за ўсім усё па-сваёму. Нам праца па студо пудо збожжа вырашыць на гектары, а мы...

Ды як было інакш брыгадзіру ставіць пытанне? У калгасе ёсць 14 трактараў, 13 аўтамабіляў. А колькі сельскагаспадарчай тэхнікі! Ной вольны машыны, сеяць, збіраюць, малочыць—усё машынамі.

Людзі сталі жыць заможна. У кожнай сям'і дастаток. У якім домі зойдзец—гарыць лампачка Ільіча, гонарыць радыё. У кватэрах чыста, утульна, багата. У калгасніку шмат асабістых бібліятэк. Чытаюць кніжкі ў кожнай сям'і. Пасля школы жанкі і дзяткі заступаюцца працаваць у калгасе. Ды як жа інакш: маюць вялікі магчымасці, не ставіць перад сабою вялікіх задач—стаць героем.

— Яны без касці,—гаварыла Валентіна Шымановіч,—лёгка сказаць: быць героем. Ды толькі не нашым бабам пра героў думаць.

Тым часам у брыгадзе калгаснікі пачалі вывучаць аграцэхніку. Жожны дзень вывозілі на поле ўгнаенні, рыхтавалі торфа-гноевыя кампосты, аргані-мінеральныя сумесі, каб кожны квадратны метр зямлі быў угнаены.

Вясня! Вунь трактары, адзін, другі выйшлі на загоны. Глеба сям-татка ацэсвае, але пад сонцам з

кожнай гадзінай яна становіцца больш крамянай. Не сёння—заўтра ў цёплую вільготную глебу лягуць першыя вярні будучага ўраджаю. А першыя вярні будучага ўраджаю і на вярні і жанкі. Яны на машынах і на конях развозяць па полі ўгнаенне. Быць сёлетэ ўраджай.

Нядаўна ў калгасным клубе адбыўся вечар. На многіх вечах была Тацяна—і ў Смалевіцкім раённым ДOME культуры, і ў сваім клубе. А вось той вечар—асаблівы.

Перад калгаснікамі, а іх быў поўны клуб, выступіў свой чалавек калгасны пенсіянер Прахор Сідаравіч Кошаль. Ён расказаў, як яму выпала шчасце бачыць і чуць Леніна. Гэта было ў Петраградзе. Пошк, у якім служыў Прахор Кошаль, перайшоў на службу ў вясце, была яму мучока рэвалюцыйна. Салдаты, былыя мучока, не ведалі, як будзе зямлёю. Ленін гаварыў тады, што вяска пойдзе па новаму, сацыялістычнаму шляху развіцця. А для гэтага неабходна спачатку каапераваць дробныя сялянскія гаспадаркі.

А потым Прахор Сідаравіч расказаў, як ён арганізоўваў свой калгас.

— Пры дзях і прададах ніякіх калектываў не было,—крычалі салдаты,—гультай няхай у калгасы... А мы на сваёй зямельцы.

Томан не сунімаўся. Прадстаўнікі з раёна не ведалі, як пераканані забалотнаў. Тады ўзусь слова Прахор Сідаравіч. Гэта, як аўтаратэатнага чалавек у вясце, сяляне пачалі слухаць.

— Людцы, паверце мне,—гаварыў ён,—сваімі вушамі чуў, што вяска пойдзе па новаму, сацыялістычнаму шляху развіцця. А для гэтага неабходна каапераваць дробныя сялянскія гаспадаркі. Гэтак сам Ленін казаў. І я вам перадаю яго словы.

— Ленін? Ленін казаў?—перапытвалі сяляне адзін у аднаго.

— А мне не зразумела,—на ўвесь голас запытаў стары Яўменчык,—па якому гэта новаму шляху? Можна, па ленінскаму шляху?

— Па ленінскаму, таварышы, па ленінскаму, — пахверзіў Прахор Сідаравіч.

— Ты гэтак і казаў бы, што па ленінскаму,—прадаўжыў Яўменчык.—Калі на ленінскім шляху, дык я першы падаю заяву, а па іншым шляху і галаны не дурны.

Сяляне як адзін падлілі заявы, які казаў Яўменчык, на ленінскім шляху. Так і напісалі: «Мы хочам пайсці па ленінскаму шляху...» А калі ў вёсках Масцішча, Старыне, а затым у Мікалаевічах, Чарніцы, Загор'і, Забалотці абгулялі дробныя гаспадар-

кі — і калгас назваў «Ленінскі шлях», каб яго напрамак і святую назву, колькі будзе святых сонца, нішто не пераінчыў.

Перад тым, як выйсці на працу ў поле, Тацяна Лазарчык сабрала лепшыя калгаснікі і пачала гаварыць:

— Праду кажуць людзі: набір сілы ў гродзях маперы, а розуму — у Камуністычнай партыі. А вы пудлі — на вечах Прахор Сідаравіч расказаў, як жыў і працаваў Уладзімір Ільіч Ленін? Мы на ленінскім шляху, а працуем...

— Я даўно хацела сказаць, — падтрымала Ніна Лаўрашкая, — індэскам брыгадам прыехана званне камуністычнага, а ці мы не такія? Ці ў нас у працы спрыту не хопіць?

Жанкі пагадзіліся з Нінай Лаўрашчай.

Імя Леніна, вобраз яго — у сэрцы кожнага чалавека, нахтыяе яго на новыя і новыя працоўныя паводзі. Вось маладая свінарка Аля Пакіловіч. «Першая па раёну» — сёння называюць яе.

Іна за першыя тры месяцы гэтага года дала 57 цантыраў свіныні, адна выканала па ўсяму калгасу кварталны план продажу свіныні дзяржаве.

Сёлетэ калгас атрымае 350 цантыраў свіныні на кожны сто гектараў зямлі.

— У нас няма адстаючых дзяржак,—гаворыць Ганна Лашук, 2300—2500 літраў малака ад каровы ў год! Вось нашы тэмпы. Людзі ў нас працуюць з душой. Усё ж наша, калгаснае.

І сапраўды, што ні год, то новы і новы рост грамадскай гаспадаркі. Летась даход па калгасу склаўся адзін мільён 750 тысяч рублёў. Сёлетэ будзе тры з паловай мільёны.

А дзе багачы, там расце і культура. Толькі ў калгасным хоры ўдзельнічае 70 чалавек. Пры клубе працуюць драматычны і танцавальны гурткі. Балетны мастацкай самадзейнасці калгасу ўжо другі год трыма пераходзіць вымел па раёну. А праз некалькі месяцаў будаўнікі закончаць у Забалотці Палац культуры на 400 месц.

Будзе пасаджан калгасны парк. Будзе калгаснае вёсера, стадыён. І шмат чого новага будзе ў калгасе ў гэтае самігодык.

Уважлікі мяняе сваё аблічча калгаснае вёска. Пад ленінскім сонцам растуць парасткі вялікай будучыні.

М. ГРОДНЕЎ.

Калгас «Ленінскі шлях» Смалевіцкага раёна

Памяці Ільіча

Літаратурнае аб'яднанне пра Мінскай вышэйшай партыянай школе вёскае рупкасны часопіс «Звязда».

Нядаўна выйшаў чарговы нумар, прысвечаны 90-годдзю з дня нараджэння У. І. Леніна. Часопіс адкрываецца вершам Міхаіла Чапраса «Сардэчнае слова».

Уладзімір Багун у апаўднёнай «Партыз» расказае аб самаадданай любові простых савецкіх людзей да

У. І. Леніна. Выкладчык беларускай мовы Іван Куляшоў выступае з вершам «Радзіма мая». «Партызанскі край» — так называецца сэнсарны тэлевізійнага нарыса Уладзіміра Яфімовіча. Будаўніцтва Салігорскага камбіната прысвечана вершам Аляксандра Вероўнікава. Надрукаваны ўрывак з апавесці Анатоля Белавуса «У вяснаўскаю ноч».

І. ПАРТОВСКИ.

ЛІТАРАТУРНЫ ВЕЧАР

У чытальнай зале Бабруйскай гарадской бібліятэкі адбыўся літаратурны вечар, прысвечаны памяці У. І. Леніна. Лекцыю на тэму «Ленін — правядар рэвалюцыі» прачытала чытач бібліятэкі Р. Буганка. Навучанка 18-й сярэдняй школы А. Любч расказала ўрывак з апавядання Д. Лондана «Любоў да жы-

ця», якое з хваляваннем за два дні да смерці слухаў Ільіч ад Н. Крупецкай. Затым чытачы Л. Чарняўска, Г. Кулігава, В. Якавенка і іншыя выступілі з чытаннем вершаў пра Леніна.

У заключэнне быў паказаны фільм пра Ільіча «Жывейшы за ўсё жыццё».

М. НЯХАЙ.

ПРОПУСК

Васіль НІКАЛАЕНКА.

ПАПАВЯДАННЕ

Г А ДЗІННІК адбыў дванадцятая, а мы з Рыгорам Патрывічам і не думалі класіцца. Усё гамонім і гамонім. Дужа ж цікавы чалавек Рыгор Патрывіч. Многа чаго перажыў ён на сваім векі, многа чаго пабачыў. І самае важнае — з Леніным сустракаўся. Я вельмі рады, што спыніўся ў гэтай зашчытай вёсачцы, інакш і не ўведаў бы Рыгора Патрывіча. Дзякуй тутэйшаму брыгадзіру. Гэта ён знайшоў мяне такі начле.

— От каб жыць Ленін быў, я да яго абавязкова з'ездзіў бы, — летуценна гаворыць Рыгор Патрывіч. Пошк яго скіраваны міма мяне, у ваках у старога цепеня, дабрата. Я моўчкі сачу за выразам твару старога, за яго паглядом. Рыгор Патрывіч заглядзеў на партрэт Ільіча, што вісіць у прасценку між вокан.

— Ён бы пазнаў мяне. Бо я з ім, во як з табой гаманіў, гэтак шчыра, як роўны з роўным.

Рыгор Патрывіч разгладжвае свае лышыны, які ў запарожжа, вусы, зноў задумлена глядзяць у дзідзь, адкуль добраўраджана ўсімешацца Ленін. Відць, перабірае нешта ў памяці старога. Потым напатопае тытумен лодку з мурдэста вынутым муштуком, прыкрувае і, смятанушы разы са два, прынявае гаворку:

— Памятаю, сядзім гэта мы аднойчы надваячоркам да вясцы Івана Вялікага (я тады ў Крамлі служыў). Прыкідаем, колькі гэтай будыніне да неба не хапае, далёкіх прадкаў хвалім за іх умельства і дужыя рукі. Калі ты быў у Крамлі, то бачыў гэту вясню. На якіх будаваліся. Кажуць, калі ўцякаў француз, дык узарваў хацею яе. Успрыць нашата рускага каменя! Не даў роўнае супраць нашага рускага каменя! Не даў роўнае французу. Прабда, вяснюча трохі скаляюцца, але не дзяляе. Вельмі ўжо глыбока ў сям'ю ўразае, каб упасці. Напаёнае нібыта боскую волю ў гэтым утудзеці і, уражаны, сказаў сваім генералам: «Расія, што вяснюча гэта. Не вяснюча яе аніколі». Дык вось, любоемае гэта мы царквы, як раптам баць: Ленін ідзе! Успыніўся я і зчына, на ўсю Соборную плошчу, крыкнуў: «Устаць! Смі-і-р!»

Паўскавалі мае таварышы, у струнку выцягнуліся. Уладзімір Ільіч таксама прыпыніўся, і ці то мне паддалося, ці так яго і сапраўды было, вырастаўся, застыў у строгай позе, як салдат у страй. А потым заўсімхася, паздышоў да нас.

— А я, таварышы, не ваенны, — сказаў ён і проста, па-прыемельску паздароўваўся з намі.

На прывітанне мы адказалі не зусім дружна. Вядома, разгубіліся перад Леніным. Словам, павітаўся, што як можа, а я зноў-такі па-салдацку.

— Здарэня жадаю!

— Даўно, відць, пад ружом, таварыш Зімянок, — звяртаецца да мяне Ільіч.

ДЯКУЮ ЗА СВЕЧКІ, ТАВАРЫШ ЗІМЯНОК

— Дзякую за свецкі, таварыш Зімянок. Яны мяне дужа выручылі.

Рыгор Патрывіч змоўк, зноў пасмактаў лодку і, бачачы, што яна згасла, чыркнуў сярнічку.

— А што за свецкі? — спытаў я ў старога.

— О, са свецкамі цялая гісторыя!—ажывіўся Рыгор Патрывіч.—Пачалося ўсё гэта з першай стрэчы з Леніным. Як я ўжо казаў, служыў у Крамлі дзевяці гадоў. Трапіў я туды з лазарэта вясной дзевятнаццаціга года. Ну, думаю, цяпер я Леніна абавязкова пабачу. Аднак усё не так шчыльна. Ды вось аднойчы здарыўся выпадак. Я стаў у вапне ў вестыбілі Крамлёўскага палаца. У мае абавязкі ўваходзіла правярць прапускі. Вечарам. Наведальнікаў небагата было, аднак хто-кольвечы заходзіў у палац. Час тады быў неспакойны, і намяні працаваць даводзілася.

— Стаў гэта я, правяраю прапускі і думаю: «А што, калі Ленін будзе ісці? Ці пазнаю я яго?»

Раптам адчыняюцца дзверы, і ў вестыбілі заходзіць грамадзянін. Твар гэтакі сур'ёзны, строі, хода спакойная, упэўненая. Па пропуску ён і не наважваецца лезці ў кішэню. Ну, думаю, Ленін, калі забуў пра пропуск. Нам казалі, што Леніна можна прапускіць і без пропуску. Вось ён і зчыкае, відць, што яго не турбуюць. Але на ўсякі выпадак я выгукнуў:

— Ваш пропуск... — ад разгубленасці голас мой быў такі слабы, што я сам ледзь пауў яго.

Грамадзянін нават не зірнуў на мяне і пакрычмі міма. Я, вядома, не стаў яго затрымаваць. Бо Ленін і без пропуску можна.

Не паспел я ачомшася, сабрацца з думкамі, як у вестыбілі торпачка зайшоў яшчэ адзін чалавек. У простым паліто нааросхрыст, летняя кепка. Вострая бародка, у ваках усмешка. У правай руцэ незнаёмы трымаў невялікі прадаўгаваты скрутак, левая рука ў кішэні. Нічога благаго не было ў мяне да гэтага чалавека, наадварот, ён спадабаўся мне свай вельмівай, адкрытай усмешкай, але я сурова, як і належыць вартавому, спыніў яго:

— Ваш пропуск!

Незнаёмы то ў адну, то ў другую кішэню тынуўся, а пропуску няма. Я гляджу на яго гэтак падарона, строга, а яму, бачу, няёмка. Ён збытжажна топчыцца на месцы і не ведае, што рабіць.

— У мяне, разумею, пастаянны пропуск, — праказаў ён, нарэшце,—ды я яго забуў там, наверху. Свецкае вядзь раздзіць,—разгарнуў ён пакунак.—А то электрыка ў нас ненадзеяна, а свецкі ў мяне якраў вышлі.

— Нічога не ведаю,—стаў я на сваім. — Без пропуску хіба толькі Ленін прапусціць магу.

Незнаёмы стаў усмешку і пытаецца:

— А чаму гэта такія прывілы для Леніна? Хіба іншыя горш за яго?

Я аж разлаваўся:

— Ды вы, чалавеча, ведаеце, хто такі Ленін? — Ну хто? — пытаецца незнаёмы.

— Я ледзь стрымляваўся, каб не выпнуць грамадзяніна вонкі. Падумаць толькі, пытаецца, хто такі Ленін! Няўначай, думаю, контра якая з Леніна адзекнуцца.

— Хто такі Ленін? — адказаў.— Ленін гэта чалавек, які адзін на ўсю Расію. А вас такіх многа.

Грамадзянін усміхнуўся, уважліва паглядзеў на мяне і кажа:

— Не, браце, на ўсю Расію не адзін Ленін. На ўсю Расію — народ.

— А Ленін у народа галава,—адказаў я.— Таму не трашце дарэмна часу, а ізіце сабе ў бюро прапуску.

— А вы, усё-такі, і ў Леніна патрабуеце пропуск, — сказаў незнаёмы і памкнуўся да выхаду.

— А гэта ўжо не ваша справа,—агрызнуўся я.

Раптам адчыняюцца дзверы і на парозе паўлаецца Дзяржынскі. Фелікс Эдмундавіч і гэтаму часу ўжо добра ведаў Расю са тры бацьчынцы яго да каманданта Крамля, дык запомніў.

— Вы што, Уладзімір Ільіч, ісці некуды збіраецеся? — звярнуўся ён да незнаёмага.

«Уладзімір Ільіч! Ленін!»—апыла мяне здагадка.

— Па пропуску іду, — адказаў Ленін Дзяржынскаму.

— Па пропуску! — Дзяржынскі аж рукамі разваў. Потым кінуў пошк у мой бок.—Чаро ж гэта вы Леніна не лускаеце, таварыш?

А я стаў, нібы толькі з-пад абуха, аж цёмна стала ў вачу, ногі падкасіліся, адабрала язык. Трба ж, думаю, гэтак нарабіў. Прайзвісцтва нейкага прапусціў, а Леніна ледзьве з вестыбіля не выстаўіў.

— Дык як, можа, не трба па пропуску ісці? — перапытаў мяне Дзяржынскі.

— Я, я не ведаў таварыша Леніна ў твар, — вымаўіў нарэшце я.

Бачачы маю разгубленасць, на вырчку прышоў Ленін.

— Вы вельмі правільна паступілі, таварыш... як ваша прозвішча?

— Зімянок, — адказаў я.

— Вельмі правільна, таварыш Зімянок. Дзейнічайце так і надалей. Патрабаванне рэвалюцыйнай дысцыпліны перш за ўсё. Для яе Ленін ці Іванав — усё адно. Складзіце нікому не павіна быць.

Але хацелася сказаць што-небудзь Леніну, папраціць прабачыцца, што не пазнаў, але я так хваляваўся, што не мог вымавіць ніводнага слова.

Вядома, Леніна я прапусціў разам з Дзяржын-

скім. А назаўтра камандант Крамля аб'явіў мне паездку за пільнасць. Толькі мяне не ўсцешала гэтая паездка. Якая ж тут пільнасць, калі я не Ленін, а кагосьці іншага прапусціў без пропуску?

— А свецкі?—напомніў я.

— Дык вось, захацеўся мяне аддзакваць чым-небудзь Леніну за яго дабрата, за то, што ён такі сардэчны чалавек, ну, вядома, і пагутарыць з ім. Я ўспомніў пра свецкі, гэта ж, думаю, даводзіцца Уладзіміру Ільічу самому штовечар па свецкі ў развучу хадзіць. А ў яго і без гэтага спраў—ого колькі! Парайся я ў таварышамі, і матаўлі мы па ўсёй Маскве. Не даўлі дзень, а свецак намянялі. І вясковны, і старынавы—услажкі. Вядома, панёс я іх. Запісаўся на прыём к Ільічу, чакаю. Раптам адчыняюцца дзверы і з кабінета выходзіць Ленін:

— А, таварыш Зімянок! Добры дзень! Вы да мяне?

— Я кінуў.

Ленін пасадзіў мяне ў мяккае скуранае крэсла. А сам сеў на мурдае, пленае з лавы.

— Па якой справе завіталі?

— Так і так, кажу, таварыш Ленін. Прысё вам падарунак ад байшоў свайго вёска, — выклаў на стол можа з паўпуда свечак розных калібрав і гатункаў.

— Дзякую, вельмі дзякую, таварыш Зімянок,—прыўніўся Ільіч—толькі задужа багата ўжо. Мне іх і за год не палічыць.

— Нічога, Уладзімір Ільіч, палічыць, — супакой я.

— Можна і паліаю. А не паліаю, дык пазчытай іншым буду, — засмяяўся Ленін.

А пра тое здарэнне ў вестыбілі я не наважыўся згадваць. Бачу, што Ільіч ніколічкі на мяне не пакрыўдзіўся.

Пайшоў я ад Леніна, ног пад сабой не чуючы ад радасці. Вось гэта, думаю, чалавек. Такі вялікі, а такі душэўны, прости...

Вось і ўся гісторыя са свецкамі. Часта мне ўспамінаецца яна. Думаю, можа, пры тых маіх свечках Ленін ноць сядзеў, пісаў, выліваў, каб не свецкі быў лучына, а электрыка па ўсёй краіне гарэла. І ў майё хаце,—кінуў Рыгор Патрывіч на ярка ззяючую лампачку.

Дога мы яшчэ сядзім з Рыгорам Патрывічам. Ён апылае, а я слухаю. І, здаецца, што я сам страчаўся з Леніным.